

**Universitatea Pedagogică
de Stat „ION CREANGĂ”
din Chișinău**

str. Ion Creangă, nr. 1, MD - 2069,
Chișinău, Republica Moldova
www.upsc.md

**FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI PSIHOPEĐAGOGIE SPECIALĂ
CATEDRA DE PSIHOPEĐAGOGIE SPECIALĂ**

PROGRAMUL DE STUDII

**EDUCAȚIA INTEGRATĂ ȘI TERAPIA PERSOANELOR
CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE**

Ciclul II (master)

CATALOGUL CURSURILOR

**Anii de studii
2020-2022**

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Filosofia și axiologia educației incluzive
Facultatea / Catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Aurelia Racu, dr. hab., prof. univ.
Cadre didactice implicate	Stempovscaia Elena, dr., lector univ.
E-mail	racuaurelia13@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
F.01.O.001	5	I	I	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Psihopedagogia integrării și incluziunii se înscrie reușit printre disciplinele fundamentale de studiu în cadrul programului respectiv fiind o ramură modernă a psihopedagogiei speciale. Tendința actuală în domeniul educației speciale are la bază filosofia normalizării a cărei transpunere în fapt presupune tot mai mult educația integrată / incluzivă a copiilor și tinerilor cu diferite dizabilități. Obiectivele specializării „*Psihopedagogia integrării și incluziunii*”, prin intermediul masteratului, vizează pregătirea teoretică, metodologică și practică pentru transpunerea în fapt a filosofiei normalizării și concepției integraționiste și pentru realizarea unor cercetări – acțiuni prin care se urmărește optimizarea calității vieții persoanelor cu cerințe educaționale speciale. După absolvire, o parte dintre masteranzi pot urma studiile doctorale în domeniul științelor educației sau al psihologiei educaționale.

Disciplina „*Psihopedagogia integrării și incluziunii*” se înscrie armonios în contextul procesului de reformă declanșat în instituțiile de învățământ din Republica Moldova, în perioada contemporană. Pregătirea specialiștilor în domeniul psihopedagogiei integrării include studierea aprofundată a problemelor teoretico-practice privind integrarea și incluziunea copiilor / tinerilor cu dizabilități. Cursul va include aspecte privind intervenția psihopedagogică în școala incluzivă; modele și tipuri de școli incluzive; informații referitoare la diverse aspecte ale dezvoltării învățământului integrat/incluziv. Accentul de bază se va pune pe promovarea unui nou sistem de valori care atribuie persoanei cu dizabilități rolul de cetățean cu drepturi egale; asigură egalizarea șanselor în domeniul educației între elevii cu CES și cei din învățământul de masă. În acest sens psihopedagogia integrării stă la baza pregătirii academice a masteranzilor și formarea unor competențe conform standardelor europene, în perspectiva exercitării profesiei în condițiile competitivității, într-o societate în continuă schimbare; formării competențelor necesare proiectării, conducerii și optimizării procesului de învățământ din perspectiva prerogativelor școlii incluzive, a pedagogiei curative și a actului educațional-terapeutic.

Cursul va include aspecte ale inovațiilor pedagogice în educația incluzivă; strategiile cercetării în contextul incluziunii școlare; managementul în educația incluzivă.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

În procesul studierii cursului „*Psihopedagogia integrării și incluziunii*” masteranzii vor însuși cunoștințe despre principalele principii, strategii didactice, modele organizatorice și cadrul legislativ, folosite atât în educația incluzivă pe plan mondial, cât și la noi în țară. Totodată masteranzii își vor forma o viziune de ansamblu asupra transformărilor din școlile obișnuite, pentru a face față cerințelor educaționale ale tuturor copiilor. Prin varietatea de informații cu caracter teoretic și practic ce vor fi furnizate în acest curs masteranzii vor însuși metodologii de intervenție psihopedagogică în școlile incluzive; formarea capacităților necesare în vederea elaborării planurilor educaționale individualizate și a programelor de servicii personalizate; pregătirea masteranzilor pentru a deveni formatori în educația incluzivă în întreg sistemul de învățământ general; formarea capacităților și deprinderilor necesare colaborării cu profesorii și familiile elevilor în dificultate în procesul de aplicare a strategiilor didactice din domeniul educației incluzive; consolidarea unor competențe deja formate, necesare abordării multilaterale a copiilor cu CES, în scopul integrării lor optime în familie, școală, comunitate; proiectarea cercetărilor din perspectiva integrării și incluziunii școlare.

Finalități de studii

La sfârșit de curs masteranzii vor fi capabili:

1. Cunoaștere și înțelegere (cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei):

- Cunoașterea și înțelegerea noțiunilor generale și principiilor din domeniul managementului general și educațional;
- Aplicarea cunoștințelor din domeniul managementului educațional în cadrul școlilor speciale și centrelor școlare de educație incluzivă.

2. Explicare și interpretare (explicarea și interpretarea adecvată a unor idei, proiecte, procese, precum și a conținuturilor teoretice și practice ale disciplinei):

- Alcătuirea de proiecte vizând dezvoltarea organizațiilor școlare;
- Proiectarea de structuri organizaționale în domeniul învățământului general și special;
- Demonstrarea capacității de utilizare a cunoștințelor teoretice și practice în rezolvarea unor probleme vizând conducerea școlilor și claselor de elevi.

3. Instrumental - aplicative (proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice, utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare și de aplicare):

- Realizarea de chestionare și alte tipuri de probe vizând evaluarea stilurilor de conducere ale directorilor și nivelului de motivare al cadrelor didactice;
- Elaborarea documentelor curente necesare în activitatea de conducere din învățământ;
- Elaborarea planurilor manageriale;
- Conceputa organigramelor și regulamentelor de funcționare pentru școli speciale.

4. Atitudinale (manifestarea unei atitudini pozitive și responsabile față de domeniul științific/ cultivarea unui mediu științific centrat pe valori și relații democratice/ promovarea unui sistem de valori culturale, morale și civic, valorificarea optimă și creativă a propriului potențial în activitățile științifice/ implicarea în dezvoltarea instituțională și în promovarea inovațiilor științifice/angajare în relații de parteneriat cu alte persoane/ instituții cu responsabilități similare/ participarea la propria dezvoltare profesională):

- Cunoașterea principalelor valori pe care se bazează procesul de conducere democratică din cadrul sistemului de învățământ general - de masă și special;
- Prelucrarea, interpretarea și transmiterea pe orizontală și verticală a informațiilor relevante din cadrul procesului de conducere;
- Inițierea și menținerea relațiilor de parteneriat cu persoane și organizații nonguvernamentale,
- precum promovarea deschiderii școlilor speciale către comunitate și societate în ansamblu.

5. Competențe transversale:

- Respectarea valorilor etice și deontologice;
- Cunoașterea surselor de formare profesională relevante în domeniu, cunoașterea și utilizarea surselor de documentare științifică relevante la cazurile de rezolvat;

Participarea la evenimente științifice din domeniu, la întruniri ale organizațiilor sau grupurilor profesionale.

Precondiții

Misiune, scopuri și obiective ale programului de master

Misiunea fundamentală a programului este de a forma la cele mai înalte standarde profesori de psihopedagogie specială de sprijin și itineranți capabili să ofere servicii educaționale specifice elevilor cu cerințe educaționale speciale învățământului special, dat mai ales celor integrați în școala de masă.

Obiectivele specifice ale programului de studii actual se înscriu în taxonomia obiectivelor UPS „Ion Creangă” ce vizează domeniile învățământului, cercetării științifice, managementului resurselor umane, tehnologiilor didactice, informației și documentării, ele căpătând caracter operațional.

Unități de curs

Tema 1: Fundamentarea filosofică a educației incluzive – imperativul dezvoltării durabile a societății. Tendințe și orientări în filosofia contemporană a educației .

Locul filosofiei educației în sistemul științelor pedagogice. Constituirea psihopedagogiei integrării ca știință.

Tema 2. Axiologia educației. Axiologia educației – disciplină pedagogică integrată în zona științelor educației.

Conceptul de axiologie. Axiologia educației construită interdisciplinar (relația pedagogie-filozofie). Teoria generală a educației, teoria generală a curriculum-ului. Domeniul filosofiei (axiologia). Statutul epistemologic al axiologiei educației –

valorile pedagogice fundamentale, teoria generală a educației.

Tema 3: Orientări teoretice și practice în educația integrată și incluzivă.

Psihopedagogia integrării și normalizării – știință interdisciplinară; Scurt istoric al preocupărilor UNESCO legate de constituirea învățământului integrat și incluziv; Niveluri funcționale ale normalizării și calitatea vieții la persoanele cu dizabilități; Relația dintre normalizare și integrare – implicații practice ale principiului normalizării; Principiul incluziunii și implicațiile sale practice în educarea elevilor cu CES.

Tema 4: Caracteristici ale educației integrate și incluzive pentru elevii cu cerințe educaționale speciale.

Specificul autohton de organizare și dezvoltare a integrării educațional-școlare a copiilor cu dizabilități; Elevi cu tulburări de învățare; Strategii generale utilizate în educația integrată a elevilor cu cerințe educaționale speciale; Adaptarea curriculară și planul de intervenție personalizat pentru elevii cu cerințe educaționale speciale; Influențe negative ale instituțiilor tradiționale asupra personalității elevilor cu dizabilități.

Tema 5: Experiențe internaționale și naționale în domeniul educației integrate și incluzive. Educația incluzivă în țările din Uniunea Europeană.

Etape istorice importante pentru dezvoltarea educației integrate; Repere ale evoluției istorice în integrarea socială și educațională; Stadiul actual pe plan mondial și național al integrării și incluziunii; Dezvoltarea educației integrate din arealul românesc: România și Republica Moldova.

Tema 6: Modele de organizare a învățământului special și integrat.

Tehnologii moderne folosite în educația integrată; Principii, metode și procedee ale educației integrate; Modele, tehnologii, metode de integrare școlară și socială (educația integrată preșcolară; educația integrată școlară); Colaborarea școlii speciale rezidențiale cu școala obișnuită din cartier; Organizarea unei clase speciale în cadrul școlii obișnuite; Folosirea unui spațiu de instruire și resurse speciale; Cadrul didactic de sprijin și rolul lor în acordarea ajutorului copiilor cu CES în școală.

Tema 7: Dificultățile elevilor cu cerințe educaționale speciale în cadrul școlii.

Elevi cu tulburări de învățare; Modalități de rezolvare a acestor probleme; Bariere ale învățării, caracteristicile de învățare – clasificare, evaluare, intervenție; reducerea dizabilităților; deprivările; modalități de rezolvare educațională; Strategii de alcătuire a echipelor de intervenție; echipa multidisciplinară – roluri și caracteristici; echipa de sprijin pentru profesorii din școala incluzivă.

Tema 8: Limite și perspective în integrarea școlară a copilului cu CES.

Educația integrată: avantaje și dezavantaje; Premise de îndeplinire; Particularități de integrare școlară a diverselor categorii de copii cu CES; Perspectiva individuală și cea curriculară; Metode de organizare a procesului de învățare pentru copiii cu cerințe educaționale speciale în școlile incluzive.

Tema 9: Intervenția psihopedagogică în școala incluzivă.

Caracteristicile copiilor cu CES; Domenii de dificultate; Tulburări instrumental-funcționale (psihomotricitatea, comunicarea și limbajul, dezvoltarea intelectuală, factori sociali și personali); Învățarea individualizată, tehnologii și metode de intervenție; Planul educațional individualizat; Procesul de elaborare, realizare, monitorizare a psihopedagogiei integrate.

Tema 10: Incluziunea socială și școlară a persoanelor cu dizabilități.

Strategiile integrării și incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități; Integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități – condiție a respectării drepturilor omului; Concepte fundamentale în domeniul incluziunii sociale și școlare a persoanei cu dizabilități; Importanța standardelor de calitate ocupaționale și a normelor deontologice pentru egalizarea șanselor și asigurarea calității vieții persoanelor cu dizabilități; Strategiile cercetării în contextul incluziunii școlare; Strategiile de abordare și cercetare orientate spre incluziune; Proiectarea cercetării din perspectiva incluziunii sociale și educaționale.

Tema 11: Metode de cercetare în educația incluzivă.

Principalele metode, tehnici și procedee de cercetare în domeniul PPS; Conceptele, teoriile, strategiile, modelele competențiale și standardele în domeniul fenomenului de dizabilitate; Tipuri de cercetare în educația incluzivă; Exemple de ipoteze și proiecte de cercetare privind integrarea școlară a copiilor cu CES; Importanța cercetărilor – acțiune și a metodei comparative în promovarea educației incluzive.

Tema 12: Parteneriate educaționale – parte a culturii organizaționale a școlii.

Interacțiunea școlii incluzive cu familiile elevilor cu CES; Colaborarea dintre instituții educaționale implicate în procesul de incluziune a copiilor cu CES; Aspecte de etică și deontologie în relația specialist – părinte.

Tema 13: Managementul educației integrate / incluzive.

Perspective de viitor ale educației integrate pe plan mondial și în țara noastră; Rolul coordonatorului pentru educația

inclusivă; Planificarea – componentă importantă a rolului coordonatorului; Curricula în condițiile educației incluzive; Formarea profesională continuă a cadrelor didactice; Misiunea coordonatorului în lucrul cu părinții; Rolul conducerii școlii în monitorizarea procesului de incluziune.

Metode și tehnici de predare și învățare

Strategiile de predare se concentrează pe prelegere clasică și conversație, combinate cu alte strategii interactive. Relația dintre cursuri și seminarii este complementară. La seminarii se analizează și se dezbate o serie de aspecte practice (proiecte individuale, studii de caz) bazate pe informația teoretică prezentată și experiența profesională a masteranzilor.

Strategii de evaluare

Evaluarea disciplinei cuprinde diverse metode: oral și în scris, prezentări, rapoarte, participarea la discuții, portofolii, activități practice (consiliere, schimb de bune practici, traininguri, studii de caz) ș.a.

Evaluarea curentă se bazează pe rezultatele exercițiilor, susținerea lucrărilor individuale, participarea la discuții în timpul orelor, prezentări orale a unor teme.

Evaluarea finală de examen constă în crearea unei prezentări în Power Point original la o temă la alegere din domeniul psihopedagogiei școlii incluzive, care să satisfacă anumite criterii. Nota finală se constituie din următoarele componente: 40% - lucrarea finală de examen; 10% - portofoliul compus din lucrări, activități realizate, studii de caz, proiecte adnotate, sarcini de elaborare a proiectelor; 20% - exerciții; 30% - participarea la discuții, prezentări.

Resurse bibliografice

1. Gherguț, A. *Educația incluzivă și pedagogia diversității*. Iași: Editura Polirom, 2016.
2. Popovici, D. V. *Orientări teoretice și practice în educația integrată*. Arad: Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2007.
3. Racu A. (editor, coord. științific). *Accesibilitatea tinerilor cu dizabilități în universități (orientări teoretice și practice)*, Chișinău, Ed. Pontos, 2017, 180 p.
4. Racu A., Danii A., Tintiu T., *Parteneriate pentru dezvoltarea educației incluzive*, Institutul de Formare Continuă, Chișinău, 2012, p. 208.
5. Racu A., *Dezvoltarea învățământului special în Republica Moldova: istorie și perspective*. Referat științific al tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publice. AȘM II, Chișinău 2006, 58 p.
6. Racu A., *Incluziunea socială în mediul academic provocări, oportunități, soluții contemporane* Suport didactic, Chișinău, Ed. Pontos, 2019, 132 p.
7. Racu A., *Istoria psihopedagogiei speciale. Manual-crestomație. Ediția a II-a, revăzută și completată*. Chișinău, Ed. Pontos, 2003, 454 p.
8. Racu A., Popovici D.V., Crețu V., Danii A.. *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple*. Ediția a II-a, Chișinău, Ed. Ruxanda, 2009, 232 p.
9. Racu A., Popovici D.V., Danii A., Racu S., *Psihopedagogia Integrării*, Ed. Tipografia Centrală”, Chișinău, 2014.
10. Racu A., Popovici D.V., Danii A.. *Educația incluzivă*. Ghid pentru cadrele didactice și manageriale. Î.S., F.E.-P „Tipografia Centrală”, 2010, 152 p.
11. Racu A., Racu S., *Dicționar enciclopedic de psihopedagogie specială*, Chișinău.: Tipografia „Centrală”, 2013, 312 p.
12. Racu A., Verza F.E., Racu S.. *Pedagogia Specială*. Î.S., F.E.-P „Tipografia Centrală”, Chișinău 2012, 316 p.
13. Racu A., *История становления и развития системы специального образования в Республике Молдова*. Chișinău, Ed. Pontos, 2005, 184 p.

***

1. Convenția cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, ONU, 13 decembrie 2006;
2. Programul de dezvoltare a Educației incluzive în Republica Moldova (2011-2020), Hotărârea Guvernului nr. 523, 11 iulie 2011;
3. Codul Educației al Republicii Moldova 2014.
4. Strategia Educația 2020.
5. Programul Național de Incluziune Socială a Persoanelor cu Dizabilități 2017-2022.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu cerințe educaționale speciale
Ciclul	II
Denumirea cursului	Metodologii moderne în educația incluzivă
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Rotaru Maria, dr., conf.univ.
Cadre didactice implicate	Membrii catedrei
e-mail	mariamarin_18@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F.01.O.002	5	I	I	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul întemeiază demersul pregătirii profesionale aplicative, urmărește formarea competențelor metodologice de bază, necesare unui psihopedagog; formarea capacităților de valorificare a metodelor și tehnicilor din experiențele avansate în domeniul educației inclusive; identificarea unor surse de informare și de documentare necesare pentru activități didactice de sprijin; aplicarea în practică a tehnologiilor, (metodelor, tehnicilor, mijloacelor didactice, adaptarea curriculară pentru cazurile special, solicitate de școala incluzivă.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

- Competența de apreciere a aportului istoric asupra problematicii educației speciale;
- Competența de identificare a caracteristicilor definitorii ale metodologiilor speciale;
- Competența de utilizare a unui fond de cunoștințe din domeniile adiacente: *psihopatologie, psihologie, clinică, logopedie*;
- Competența de analiză comparativă a manifestărilor tipice și tipologice în comportamentul copiilor cu CES;
- Competența de elaborare a Programelor educaționale individualizate;
- Competența de proiectare a activităților educaționale frontale și individuale;
- Competența de promovare a strategiilor educației individualizate în educația incluzivă;
- Competența de consiliere pedagogică a cadrelor didactice de sprijin, a părinților.

Finalități de studii

La nivel de cunoștințe:

- să definească și să dezvăluie conceptele, teoriile, legitățile și strategiile de educație și recuperare;
- să identifice caracteristicile esențiale ale metodologiilor de instruire;
- să clasifice terapiile educaționale și de recuperare;
- să delimiteze nivelurile proiectării activităților educaționale în condițiile educației inclusive;
- să cunoască strategiile, principiile, formele și metodele de educație a copiilor cu CES;

La nivel de aplicare:

- să identifice posibilități de valorificare a rezervelor potențiale ascunse ale copiilor cu CES;
- să clasifice surse de informare și de documentare necesare pentru activități educaționale și investigaționale;
- să aplice în practică metodele, tehnicile investigaționale și de predare-învățare;
- să elaboreze Programe Educaționale Individualizate, Curriculum-ului și modele de proiecte individualizate pentru activități educaționale și de recuperare.

La nivel de atitudini și valori:

- să-și dezvolte interesul pentru cunoașterea strategiilor de educație incluzivă;
- să se motiveze pentru participarea în activități de observare a experiențelor de succes în educația incluzivă;
- să promoveze în societate atitudini de toleranță față de persoanele cu CES;
- să participe în elaborarea și realizarea Programelor de Educație Individualizată în instituții școlare, Centre de

recuperare, familii.

Precondiții

Cunoștințe din domeniul psihologiei: despre procesele psihice, care asigură învățarea, personalitate, caracter, temperament. Cunoștințe din domeniul filozofiei educației.

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Concepte și noțiuni de bază ale metodologiilor speciale.

Tema 2. Relațiile metodologiilor speciale cu alte științe. Rolul științelor psihologice în elaborarea strategiilor de predare –învățare. Compensarea: Alfred Adler, Lev Vâgotschii despre posibilitățile compensatorii ale SNC. Științele medicale – suport științific al cunoașterii dizabilității: importanța în evaluarea și prognozarea dezvoltării copiilor cu CES. Vâscozitatea genetică - incapacitatea persoanei respective de a se desprinde de stadiile initiale ale dezvoltării cognitive (în principal raționamentul); încetinirea și stagnarea, înainte de a atinge stadiile ulterioare de dezvoltare.

Tema 3. Determinarea istorică a dezvoltării metodologiilor speciale.

Explicarea normelor, obligațiilor determinate de etică față de persoanele cu deficiențe. Experiența de cercetare și educație desfășurată de Jen Itard. Dezvoltarea ideilor despre educația specială de medicul-pedagog francez, Ed. Seguen. Concepția despre încredere în educație și în copil. Dezvoltarea concepției de Maria Montessori. Norme pentru producerea conflictului cognitiv în activitatea de educație și recuperare a copiilor deficienți. Trăsăturile esențiale necesare unui pedagog special. (după V. Kașcenco, M. Montessori, G. Graborov, E. Graciova etc.)

Tema 4. Înțelegerea și/sau abordarea integrării /incluziunii. Forme și modalități ale incluziunii.

Programul Mondial al Educației despre Organizarea școlarizării persoanelor cu CES. Individualizarea instruirii (bazată pe cerințe evaluate prin acordul autorităților, părinților și elevilor în cauză); Accesibilitatea locală (distanța școlii față de domiciliu); Comprehensivitatea (adresabilitatea educației la toate persoanele cu handicap, indiferent de vârstă sau grad de handicap); Oferta unei largi palete de opțiuni (programe educaționale) Planul de servicii individualizat. *Programe de intervenție personalizate* - instrumentul de proiectare și implementare a activităților educațional-terapeutice. Niveluri ale integrării: integrarea fizică, integrarea funcțională integrarea socială, integrarea personală; integrarea în societate; integrarea organizațională.

Tema 5. Întemeierea metodologică a activității educaționale cu elevii cu CES. Terminologie: deficiențe, handicap, dizabilitate. Concepte utilizate de alți autori (E.Verza. N.Nazarova). Concepte similare pe plan internațional: întârzierea mintală/retardul mintal; tulburarea de dezvoltare; dificultati/dizabilitati severe de învățare; *dizabilitatea intelectuală* – termenul cel mai nou, care tinde să-i înlocuiască pe ceilalți. Definiții: L. Vâgotschi, M. Pevzner, M. Roșca, E. Verza. *Definiția nord-americană a întârzierii mintale (1992)*, - congruentă cu mișcarea crescândă a drepturilor de participare și incluziune socială (învățământul integrat și/sau incluziv - și pentru elevii cu CES.)

Tema 6. Competențe profesionale necesare unui pedagog de sprijin.

Competențe profesionale generale:(de proiectare curriculară). Complexitatea curriculumului ca realitate educațională dinamică. Curriculum centrat pe elev, curriculum centrat pe competențe. Patru acțiuni în elaborarea curriculumului (Ralph Tyler): formularea obiectivelor învățării; selectarea experiențelor de învățare și a conținuturilor cu valențe formative; stabilirea metodologiilor de organizare a experiențelor de învățare; evaluarea rezultatelor activității de instruire. Adaptarea curriculară – mijloc de realizare a incluziunii școlare. Adaptarea componentelor curriculare prin: eliminare (excludere) a unor competențe, conținuturi (unități de conținut); comasare la nivel de curriculum sau plan de învățământ; extensiune, diversificare. Programe de intervenție educațională individualizată în contextul educației incluzive. Model de curriculum pentru copiii cu deficiențe multiple(după D.V.Popovici) Aree esențiale: dezvoltarea fizică, dezvoltarea perceptuală, dezvoltarea personală/socială și dezvoltarea intelectuală. Zonele implicate: mișcarea, independența, comunicarea, deprinderile cognitive, conștiința senzorială și zona perceptual-motorie. **Competențe profesionale specifice** : identificarea dificultăților de învățare la copiii cu CES ; adaptarea programei școlare; consilierea părinților copiilor cu CES; echipa privită ca sprijin pentru fiecare membru; cooperare între membrii echipei; câștigarea rezistenței la frustrare etc.

Tema 7. Abordarea individuală și diferențiată a elevilor cu CES în procesul educației incluzive.

Abordarea din perspectivă individuală. Perspectiva abordării diferențiate a elevilor în procesul instruirii.

Tema 8. Perspectiva curriculară a abordării elevilor cu CES în educație.

Principii de respectat în abordarea curriculară. Principii de bază: concentrare asupra evoluțiilor pozitive de învățare și realizare ale elevului; concentrare pe aspecte adiționale sau diferite față de cele prevăzute pentru toți elevii prin intermediul

curriculumului diferențiat. Obiectivele globale. Informațiile de bază cuprinse într-un PEI: strategiile de intervenție ce pot fi utilizate pentru a aborda obiectivele; criteriile de progres; rezultatele obținute de către elev, - înregistrate în mod oficial, atunci când PEI este revizuit; data de la care Programul de educație individualizat va fi revizuit. Domenii prioritare de învățare: abilități de comunicare, abilități practice de numărare, utilizarea tehnologiei, informației și comunicării în sprijinul dezvoltării senzoriale, comunicare, mobilitate, independența. Abilități de cooperare, interacțiune, socializare, de a lucra cu alte persoane, inclusiv membrii ai personalului sau colegii. Abilități de soluționare a problemelor: de la înțelegerea de cauză și efect până la competențe în anticipare și predicție, participare la grupuri de activități axate pe rezoluții creative, imaginative și de colaborare; Abilități în orientare fizică și mobilitate, inclusiv competențele de poziționare fină și mișcare a întregului corp, de coordonare, mobilitate, independență și utilizarea de ajutoare.

Tema 9. Curriculum special de limba română: obiective-cadru și de referință.

Obiective generale, de referință, operaționale. Ariile curriculare. Ariile specifice ale curriculum-ului; 1. Activitățile programate care au loc în clasă – 2. Curriculum-ul ascuns. Obiective globale într-un curriculum pentru copii cu CES: - să considere copiii ca fiind membri ai societății; să considere copiii drept ființe umane; să promoveze pentru fiecare un cât mai mare grad de autonomie și independență personală. Dimensiuni fundamentale ale disciplinei: limba cu funcție recuperativă; (identificarea, corectarea și compensarea neajunsurilor în dezvoltarea psihică, verbală și intelectuală); limba cu funcție formativ – dezvoltativă; (formarea generalizărilor elementare despre fenomenele limbii, dezvoltarea capacității de muncă cu textul, educarea trăsăturilor de personalitate); limba cu funcție instrumentală (posedarea principalelor instrumente ale activității intelectuale: cititul, scrierea, comunicarea orală și scrisă). Abordări ale Curriculum-ului: 1. Programe de învățare specifică (individuală). 2. Asigurarea unor experimente generale într-un context mai larg. (accesul la diversele aspecte ale vieții sociale, /curriculum ascuns) Patru domenii ale unui curriculum: cognitiv, motor, perceptual, verbal. Aspecte ale unui curriculum: *recuperare, compensare și funcționare*. Componente de bază (6) ale unui *Curriculum special pentru copiii cu deficiențe severe (din perspectiva terapiei ocupaționale)*: Mișcare; deprinderi motorii – perceptive; conștiință senzorială; deprinderi cognitive; comunicare; deprinderi de autonomie personală, fiecare cu subcomponentele sale.

Tema 10. Formarea și dezvoltarea competențelor de citire și lectură la elevii cu CES.

Conceptele de "citire" și "lectură". Metode de formare și dezvoltare a deprinderilor de citire; metode analitice, metode sintetice, Metoda fonetică, analitico-sintetică. Metoda scrierii spontane, metoda citirii globale, metoda Cuburilor Zaițev etc. Tehnici care se aplică la etapa formării actului citirii. Principalele componente ale lecturii. Avantaje și dezavantaje privind lectura cu glas tare în raport cu lectura în gând. Calitățile lecturii și tehnicile de cultivare. Formarea abilităților de utilizare a cărții ca sursă de acumulare a cunoștințelor, de informare, de descoperire. Lectura explicativă. Elemente, prin care elevii pot fi învățați *cum să învețe* prin mijlocirea cărții. Clarificarea structurii unui text, a părților sau fragmentelor. Ierarhizarea întrebărilor în raport cu capacitățile de înțelegere a elevilor.

Tema 11. Strategii metodologice pentru învățare în clasă incluzivă. Instruire în cuplu.

Recomandări generale în predare-învățare: evidențierea concretului și a semnificației conținutului din ceea ce se învață; repetare cât mai variată; metode de mediere verbală; educarea atenției, promovarea în clasă a unei atmosfere de succes, pe care să se bazeze toate sarcinile de învățare; încorporarea în secvențele instructionale a unor stimuli atractivi și a unor întăriri pozitive; organizarea, secvențierea și accesibilizarea cât mai riguroasă a instruirii: de la simplu la complex, de la ușor la greu, de la cunoscut la necunoscut, de la concret la abstract. Utilizarea flexibilă a unei mari varietăți de metode de prezentare a materialului de învățare, ca și de memorizare a acestuia. Priorități ale obiectivelor majore în organizarea lecturii, scrierii și matematicii cu elevii cu CES. Instruirea în cuplu - o tehnică a învățării cooperative și o modalitate concretă de folosire a relațiilor elev-elev în scopul ameliorării rezultatelor învățării. Condiții pentru realizarea instruirii în cuplu : pregătirea materialelor : fișe individuale, texte, desene, scheme, hărți etc. instruirea-demonstrarea pentru elevii îndrumători; supravegherea progresului prin observație și convorbire. Sistemul tutorial în învățare.

Tema 12. Parteneriat în scopul predării-învățării.

Parteneriatul - mijloc de asistență acordată profesorilor de alți profesori când se introduc metode de lucru noi. Reguli de etică: existența sentimentului de respect reciproc, a încrederii reciproce, care conferă un statut egal celor doi parteneri; tipul de motivație al profesorilor, gradul de implicare personală în dezvoltarea relației de parteneriat. Parteneriatul se dezvoltă numai în scopul perfecționării profesionale. Colaborarea în predare în cazul claselor speciale. Avantaje: reprezintă un ajutor dat profesorului în administrarea unui colectiv eterogen; observarea și supravegherea devin continue și complete; se economisește timp.

Tema 13. Metacunoaștere și educație incluzivă. Tehnici de învățare cum să înveți.

Conceptul de metacunoaștere - supraveghere, control, verificare și reglare a activității cognitive a persoanei în cursul rezolvării unei probleme. Achiziția strategiilor de memorare, cât și a abilității de a le controla - deprinderi esențiale care trebuie stăpânite înainte ca o persoană să înceapă să rezolve probleme complexe. Legătura între abilitatea de a citi și metacunoaștere. Cerințe pentru conștientizarea scopurilor lecturii: elevii să fie conștienți și să înțeleagă scopul lecturii. Elevii cu dificultăți medii la citire - să citească încet/lent dacă scopul este memorarea/reamintirea faptelor sau sesizarea unor probleme. Elevii cu dificultăți mari la citire - să caute indicii cu ajutorul cărora să identifice informația importantă din text (de exemplu, caracterele diferite, subliniate, scrise cu alte culori, textul barat etc.). Elevii cu dificultăți mari la citire - să învețe să evalueze informația citită în funcție de cunoștințele pe care le posedă;

Tema 14. Programe de îmbogățire instrumentală. Rolul computerului în acordarea serviciilor de sprijin.

PÎI - un exemplu de intervenție educativă cu scop de consolidare a abilităților metacognitive ale copiilor cu dificultăți în învățare. Utilizarea individuală a probelor hârtie-creion, exerciții care sunt prezentate elevilor pagină cu pagină.. Posibilitatea de a reînvăța să devii inteligent prin teoria experienței de învățare mediatizată. Rolul indispensabil al mediatorului uman (H), singurul capabil să dea un sens veritabil stimulului, de unde schema: **S -> H -> I -> R**. Criterii de respectat: intenționalitate și reciprocitate; transcendența, medierea semnificației. medierea sentimentului de competență, organizarea și controlul mediatizat al comportamentului medierea actului de participare; medierea diferențelor individuale; inserția copilului în proiecte de durată; medierea în confruntarea cu eșecurile; medierea conștiinței modificabilității umane. Rolul computerului în procesul învățării copiilor cu dezabilități: suport în comunicare și sprijin în învățare. Criterii de selectare a programelor (software) în educația specială de către: programul dezvoltă o competență la cel care îl folosește ; îl ajută pe utilizator să realizeze ceva ce-și dorește și n-ar putea în alt mod programul răspunde obiectivelor din programul educațional individualizat; poate oferi acces la curriculum; adaptabilitatea programului. Aplicații ale IAO la diverse arii curriculare: aria citit-scrisului; elevii cu dizabilități auditive; dificultăți tactile și motorii; *Aria tehnologiei și matematicii*. Curriculum-ul de Științe naturale: *Aria creativității Aria muzicii Aria deprinderilor de lucru*.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă se va efectua la orele practice și în două sesiuni speciale de evaluare. Prima sesiune de evaluare va consta din administrarea unui test docimologic, iar cea de a doua sesiune de evaluare va solicita de la studenți de la caz la caz: scrierea unui eseu consacrat problematicii educației și recuperării copiilor cu CES, prezentarea unei comunicări în baza studiului comparat al literaturii recomandate, elaborarea de programe, curriculum, proiecte educaționale și de recuperare. Evaluarea finală se va face în formă de examen. Nota finală ca reflecție a rezultatelor evaluării academice a studentului va fi una cumulativă și va deriva din: 1. Nota de la examenul final (40%) și 2. - nota medie de la cele două evaluări curente (60%).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Crețu D., Psihopedagogie, E.D.P., Buc., 1999
2. Cristea Sorin, Pedagogie generală, E.D.P., Buc., 2000
3. Racu A., Popovici D.V., Danii A., Psihopedagogia integrării. Chișinău, 2010.
4. Rotaru M., 2012, Metodologii speciale în debutul școlar, Chișinău, Tipografia UPSC "Ion Creangă"
5. Rotaru M. Curriculum de limba română pentru școala auxiliară, Ch., Univers pedagogic, 2009
6. Neamțu C., Gherguț A., (2000), Psihopedagogie specială – Ghid practic pentru învățământul deschis la distanță, Iași.

Opțională:

1. Основы ортопедagogики / Под общ. науч. ред. Э. Брукарта. - Бельгия (на русском языке), 1999.
2. Popovici D., V., (1999), Elemente de psihopedagogia normalizării, - București, Editura Humanitas.
3. Racu A., Popovici D., V., Crețu, V., Racu S., (2010) Psihopedagogia integrării.
4. Rotaru M., (2004) Bazele Psihopedagogiei speciale (Ore practice), Chișinău.
5. Radu Ioan Dorin, (2000), Educația psihomotorie a deficienților mentali, - București.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Psihologia limbajului și a comunicării
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Ciobanu Adriana, dr.psih., conf.univ.
Cadre didactice implicate	
e-mail	andrianaceban@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F.01.O.003	5	I	I	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
Cursul <i>Psihologia limbajului și a comunicării</i> face parte din seria de discipline ce au misiunea să asigure pregătirea fundamentală a specialistului în domeniul educației incluzive. Ea stă la baza formării la masteranzi a sistemului de cunoștințe, abilități și atitudini privind mecanismele și legitățile de dezvoltare și funcționare a limbajului și comunicării.
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea conceptului de limbă, limbaj și comunicare; înțelegerea esenței și funcțiilor limbajului, a structurii și evoluției limbajului și a comunicării; cunoașterea legităților, mecanismelor, dinamicii și conținutului dezvoltării limbajului și comunicării. Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea cunoștințelor asimilate, a deprinderilor și abilităților formate în evaluarea și intervenția psihopedagogică și logopedică a copiilor cu CES. Raționalizare și decizii: identificarea și operarea corectă cu noțiunile de limbă, limbaj și comunicare; formularea competentă a judecăților de ordin psihologic; construirea exactă a raționamentelor; enunțarea adecvată a deciziilor. Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a gândurilor, ideilor privind legitățile, mecanismele, dinamica și conținutul dezvoltării limbajului și comunicării; înțelegerea și receptarea adecvată a fenomenelor psihologice legate de limbaj și comunicare; schimbul continuu de informații psihologice. Dezvoltarea profesională continuă: îmbogățirea continuă a bagajului de cunoștințe privind limbajul și comunicarea; elaborarea strategiilor de (auto) dezvoltare și optimizare a limbajului și comunicării; formarea noilor deprinderi și abilități psihologice; desăvârșirea continuă a cunoștințelor, abilităților și competențelor psihologice.
Finalități de studii
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să cunoască conceptului de limbă, limbaj și comunicare; să înțeleagă esența și funcțiile limbajului, structura și evoluția limbajului și a comunicării; să cunoască legitățile, mecanismele, dinamica și conținutul dezvoltării limbajului și comunicării. Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să utilizeze cunoștințele asimilate, deprinderile și abilitățile formate în evaluarea și intervenția psihopedagogică și logopedică a copiilor cu CES. Raționalizare și decizii: să identifice și să opereze corect cu noțiunile de limbă, limbaj și comunicare; să formuleze competent judecăți de ordin psihologic; să construiască exact raționamente; să enunțe adecvat decizii; Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: să formuleze corect gânduri, idei privind legitățile, mecanismele, dinamica și conținutul dezvoltării limbajului și comunicării; să înțeleagă fenomenele psihologice legate de limbaj și comunicare;
Precondiții
Pentru a înțelege și a însuși cursul <i>Psihologia limbajului și comunicării</i> , masteranzii trebuie să posede cunoștințe de anatomie, fiziologie și patologie a sistemului nervos central, a structurii și funcționării analizatorilor. Ei trebuie să dețină informații privind evoluția, dezvoltarea mecanismele și relația existentă între fenomenele/procesele psihice și substratul neuronal, creier și comportamentul omului. Ei trebuie să știe cum au apărut și dezvoltat animalele, omul, societatea, să cunoască genetica umană.

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Noțiuni despre limbă, limbaj și comunicare. Caracterizarea conceptului de semn. Definierea noțiunii de limbă. Ce este limbajul? Diferențierea între limbă și limbaj. Ce este comunicarea? Diferențierea între limbaj și comunicare.

Tema 2. Teorii, funcții și forme ale limbajului. Elemente de neurofiziologia limbajului. Teorii despre limbaj. Funcțiile limbajului. Criterii și forme de clasificare ale limbajului. Limbajul și gândirea.

Tema 3. Comunicarea – noțiuni introductive. Principiile comunicării, unități și caracteristici ale comunicării. Comunicarea ca proces. Nivelurile comunicării umane. Clasificări ale comunicării. Tipuri de comunicare socială.

Tema 4. Stiluri de comunicare. Calități generale și particulare ale stilului. Tipologia stilurilor de comunicare.

Tema 5. Comunicarea nonverbală. Limbajul corpului. Prezența personală. Limbajul spațiului, culorilor, timpului.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă:

Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții în timpul seminarelor. Portofoliu. (60% din nota finală).

Evaluarea finală de examen:

Evaluarea finală se realizează sub formă de test și constă în prezentarea unui răspuns complet care să conțină viziunea de ansamblu a obiectului studiat. Portofoliul. (40% din nota finală).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Abric, J.C. Psihologia comunicării, Editura Polirom, Iasi, 2002.
2. Bolboceanu, A. Psihologia comunicării. Chișinău, 2007.
3. Ciobanu, A. Psihologia limbajului și comunicării. Suport de curs. 2019.
4. Mocanu, Lăcrimioara Psihologia comunicării. Ed. Rovimed, Bacău, 2009.
5. Rîscanu, R. Psihologie și comunicare. București, 2002
6. Раку, Жанна Психология речи. Кишинэу, 2005.

Opțională:

1. Negură, I. Losii, E. Psihologia generală. Chișinău: IFC, 2011.
2. Prutianu, St. Antrenamentul abilităților de comunicare. Editura Polirom, Iași, 2005.
3. Reuclin, M. Psihologia generală. București, 1999.
4. Ducrot, O. Noul dicționar al științelor limbajului. București, 1996
5. Sultana, Craia Introducere în teoria comunicării, Editura Fundației România de Mîine, București, 2006
6. Немов, Р.С. Психология. Т- 1, «Владос», 2003.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Asistența psihopedagogică a copiilor cu Cerințe educaționale speciale (CES)
Facultatea / Catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Aurelia Racu, dr. hab., prof. univ.
Cadre didactice implicate	Aurelia Racu, dr. hab., prof. univ.
E-mail	racuaurelia13@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
F.01.O.004	5	I	I	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
<p>Disciplina este o continuare logică a cursurilor de specialitate și vizează familiarizarea studenților cu teorii, concepții, principii și metode de organizare ale asistenței psihopedagogice complexe; aplicarea cunoștințelor din domeniul psihopedagogiei speciale în cadrul școlilor incluzive și centrelor școlare de educație incluzivă; cunoașterea direcțiilor de reformare ale educației speciale pe plan intern și internațional; formarea capacităților de utilizare a cunoștințelor teoretice și practice în rezolvarea unor probleme vizând asistența complexă a copiilor cu CES; formarea capacităților necesare în vederea elaborării planurilor educaționale individualizate și a programelor de servicii personalizate; formarea capacităților și deprinderilor necesare colaborării cu profesorii și familiile elevilor cu dizabilități, în procesul de aplicare a strategiilor didactice din domeniul educației incluzive; proiectarea unor forme și strategii alternative în educația specială.</p>
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
<p>Competențe profesionale:</p> <p>1. Cunoaștere și înțelegere (cunoașterea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice disciplinei):</p> <ul style="list-style-type: none">
• Cunoașterea și înțelegerea noțiunilor generale și principiilor din domeniul psihopedagogiei școlii incluzive;
• Aplicarea cunoștințelor din domeniul managementului educațional în cadrul școlilor speciale și centrelor școlare de educație incluzivă. <p>2. Explicare și interpretare (explicarea și interpretarea adecvată a unor idei, proiecte, procese, precum și a conținuturilor teoretice și practice ale disciplinei):</p> <ul style="list-style-type: none">
• Alcătuirea de proiecte vizând asistența psihopedagogică a copiilor cu CES;
• Proiectarea de structuri organizaționale în domeniul învățământului general și special;
• Demonstrarea capacității de utilizare a cunoștințelor teoretice și practice în rezolvarea unor probleme vizând asistența psihopedagogică a copiilor cu CES. <p>3. Instrumental - aplicative (proiectarea, conducerea și evaluarea activităților practice specifice, utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare și de aplicare):</p> <ul style="list-style-type: none">
• Realizarea de chestionare și alte tipuri de probe vizând evaluarea metodelor implementate în activitățile de asistență psihopedagogică;
• Elaborarea planurilor individuale de asistență psihopedagogică;
• Elaborarea planurilor de lucru în echipă: specialiști-copil-familie. <p>4. Atitudinale:</p> <ul style="list-style-type: none">
• Cunoașterea principalelor valori pe care se bazează școala incluzivă;
• Respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și valoarea acestora;
• Inițierea și menținerea relațiilor de parteneriat cu familiile copiilor cu CES, precum și promovarea deschiderii școlilor speciale către comunitate și societate în ansamblu;
• Promovarea unei culturi bazate pe incluziune la nivel de școală și comunitate.

Competențe transversale:

Respectarea valorilor etice și deontologice;
Cunoașterea surselor de formare profesională relevante în domeniu, cunoașterea și utilizarea surselor de documentare științifică relevante la cazurile de rezolvat;
Participarea la evenimente științifice din domeniu, la întruniri ale organizațiilor sau grupurilor profesionale.

Finalități de studii

La sfârșit de curs studenții vor fi capabili:

a) informaționale:

- cunoașterea principalelor principii și funcții ale procesului de asistență complexă psihopedagogică și socială;
- cunoașterea principalelor etape ale proiectării unei structuri organizatorice pentru învățământul incluziv;
- formarea capacităților necesare în vederea elaborării programelor educative personalizate și planurilor de servicii personalizate;
- Cunoașterea principalelor modele de organizare din domeniul educației integrate/incluzive;

b) formative:

- formarea capacităților și deprinderilor necesare colaborării cu profesorii și familiile elevilor cu dizabilități, în procesul de aplicare a strategiilor didactice din domeniul educației integrate.
- dezvoltarea capacităților și abilităților implicate în realizarea proiectelor pentru recuperarea complexă a copiilor cu CES.

Unități de curs

Tema 1. Delimitări conceptuale. Cadrul legislativ național și internațional. Experiența internațională actuală privind sprijinul și cooperarea în predare - învățare pentru copiii cu C.E.S. în școlile obișnuite.

Tema 2. Bariere ale învățării. Asigurarea dreptului la educație pentru toți elevii. Implicații pentru profesorii din școala incluzivă. Reacții ale profesorilor.

Tema 3. Conștientizarea și acceptarea dizabilității (Principii și valori ale incluziunii sociale. Rolul școlii în promovarea valorilor incluzive. Acceptarea copiilor cu dizabilități în instituțiile de învățământ și în comunitate. Abordarea intersectorială în asistența educațională și socială a copiilor cu dizabilități. Orientarea școlară și profesională a copilului cu dizabilități. Implicarea structurilor/serviciilor extrașcolare în asistența copilului cu dizabilități. Colaborarea cu părinții.)

Tema 4. Modele de bune practici pentru integrarea elevilor cu CES. Proiecte derulate pentru integrarea copiilor cu CES. Program, strategii și metode. Echipa de sprijin pentru profesori (ESP) – tehnici de comunicare și colaborare eficientă.

Tema 5. Strategii și instrumente de activitate pentru cadrele didactice de sprijin (CDS) și echipele de sprijin pentru profesori. Tehnici de evaluare anuală. Rolul CDS și ESP în adaptarea și diferențierea curriculară, destinată elevilor cu CES.

Tema 6. Modele de organizare ale educației integrate pentru elevii cu CES. Strategii generale recomandate în educația integrată a elevilor cu CES. Noi viziuni în managementul mediului de învățare.

Tema 7. Modele și strategii generale care favorizează instruirea eficientă pentru elevii cu deficiențe. Modele care leagă eficiența instruirii de timp.

Tema 8. Modalități de a face activitatea de învățare mai atractivă. Învățarea activă – modalitate de cooperare și asigurarea egalității de șanse în domeniul educațional.

Tema 9. Dificultăți și soluții posibile pentru dezvoltarea educației integrate din România

Tema 10. Asistența psihopedagogică pentru copiii cu CES. (Asistența copiilor cu necesități emoționale (afective) complexe. Asistența copiilor cu tulburări de limbaj. Asistența copiilor cu dificultăți de învățare. Asistența copiilor cu dificultăți de atenție și hiperactivitate ADHD. Asistența copiilor cu autism. Asistența copiilor cu dizabilitate mintală. Asistența copiilor cu sindromul Down. Asistența copiilor cu dificultăți fizice/neuromotorii. Asistența copiilor cu dizabilități de vedere. Asistența copiilor cu deficiență de auz.)

Tema 11. Managementul EI și dezvoltarea școlii incluzive. (niveluri de management în Educația incluzivă. Instituții/structuri specializate în promovarea EI: misiune, atribuții și responsabilități. Managementul instituției de învățământ general din perspectiva EI. Comisia multifuncțională intrașcolară (CMI): misiune, atribuții și responsabilități. Planificarea activității Comisiei. Niveluri de execuție în managementul EI. Personalul de suport și responsabilități. Centrul de resurse pentru EI (CREI). Colaborarea cu părinții în școala incluzivă.)

Tema 12. Managementul Serviciului de Asistență Psihopedagogică (SAP). (Definirea conceptului “management”. Managementul educației incluzive (principii, obiective, instituții, organizații, structuri, procese, impact. Atribuții și

responsabilității la diferite niveluri de management: central, Local II, Local I, instituțional. Serviciul de Asistența psihopedagogică (SAP): organizare și atribuții/drepturi. Formarea unei echipe eficiente. Caracteristicile echipei, etapele formării unei echipe eficiente. Planificarea activității SAP.)

Metode și tehnici de predare și învățare

Strategiile de predare se concentrează pe prelegere clasică și conversație, combinate cu alte strategii interactive. Relația dintre cursuri și seminarii este complementară. La seminarii se analizează și se dezbate o serie de aspecte practice (proiecte individuale, studii de caz) bazate pe informația teoretică prezentată și experiența profesională a masteranzilor.

Strategii de evaluare

Evaluare curentă: evidența implicării masteranzilor în discuții, dezbateri, realizarea sarcinilor; competențe de exprimare liberă în scris (eseuri); de argumentare în dezbateri;

Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții și timpul seminarelor.

Nota finală se constituie din următoarele componente:

40% - Nota de la examenul final 40% - Nota medie de la cele două evaluări

Resurse bibliografice

1. Mușu I., Ghid de predare învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale, Ed. MarLink, București, 2000.
  2. Racu A., *Istoria psihopedagogiei speciale. Manual-crestomație. Ediția a II-a, revăzută și completată.* Chișinău, Ed. Pontos, 2003, 454 p.
  3. Racu A., Popovici D.V., Creț V., Danii A.. *Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple.* Ediția a II-a, Chișinău, Ed. Ruxanda, 2009, 232 p.
  4. Racu A., Popovici D.V., Danii A.. *Educația incluzivă.* Ghid pentru cadrele didactice și manageriale. Î.S., F.E.-P „Tipografia Centrală”, 2010, 152 p.
  5. Racu A., Verza F.E., Racu S.. *Pedagogia Specială.* Î.S., F.E.-P „Tipografia Centrală”, Chișinău 2012, 316 p.
  6. Racu A., Racu S., *Dicționar enciclopedic de psihopedagogie specială,* Chișinău.: Tipografia „Centrală”, 2013, 312 p.
  7. Racu A., Popovici D.V., Danii A., Racu S., *Psihopedagogia Integrării,* Ed. Tipografia Centrală”, Chișinău, 2014.
  8. Racu A. *Strategii tradiționale și moderne în psihopedagogia școlii incluzive.* Ch.: Tipografia Centrală, 2016. 272 p.
  9. Racu A. și colab. *Incluziunea educațională și socială a tinerilor cu dizabilități în învățământul superior.* Ch.: Editura PONTOS, 2016. 172 p.
  10. Racu A., ș.a. *Ghid teoretico-practic pentru asistența socială multifuncțională comunitară.* Ed., coord. șt. A. RACU. Chișinău: Pontos, (Tipogr. „Print-Caro”). 2018, 432 p.
  11. Racu A., (coord.) *Parteneriate în educația incluzivă a tinerilor cu dizabilități din instituțiile universitare,* Ed. Pontos, Chișinău, 2019.
  12. Racu A., (coord.) *Incluziunea socială în mediul academic: provocări, oportunități, soluții contemporane,* Suport didactic, Ed. Pontos, Chișinău, 2019.
  13. Velișco N., (coord.) *Educație incluzivă.* Unitate de curs., Chișinău, Tipogr. „Bons Offices”, 2017, 308 p.
- ***
1. Convenția cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, ONU, 13 decembrie 2006;
  2. Programul de dezvoltare a Educației incluzive în Republica Moldova (2011-2020), Hotărârea Guvernului nr. 523, 11 iulie 2011;
  3. Legea privind Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități, nr. 60 din 30 martie 2012;
  4. Codul Educației al Republicii Moldova (2014);
  5. Regulament privind activitatea cadrului didactic de sprijin din instituțiile de învățământ general. DGECTS – 2018.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Adaptări curriculare
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra Psihopedagogie specială
Titular de curs	Rotaru Maria, dr., conf.univ.
Cadre didactice implicate	Membrii catedrei
e-mail	mariamarin_18@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F. 01.O.005	5	I	I	150	35	150

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
Realizarea unui învățământ bazat pe valorile educației incluzive nu înseamnă că aceeași educație, același curriculum poate fi oferit fiecărui copil. Aceasta presupune diferențierea traseelor curriculare și promovarea unei educații individualizate în scopul valorificării maxime a potențialului copiilor cu dizabilități, stimularea modificărilor în profunzime, diversificarea parcursului școlar, activarea metodelor participative de instruire. Este important să accentuăm că un curriculum adaptat nu este unul nou, nici alternativ, este același curriculum general, dar adaptat la potențialul individual specific al copiilor cu dizabilități.
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerilor: să achiziționeze metodele specifice de diagnostic aplicate persoanelor cu deficiențe; Capacitatea de a face raționamente: să determine elementele specifice deficienței din perspectiva intervenției terapeutice și educaționale. Aplicarea cunoștințelor și înțelegerilor: să cunoască metodele și modelele de adaptare curriculară a programului de studii pentru copiii cu dizabilități; Capacitatea de dezvoltare profesională continuă: să desfășoare activități terapeutice și corecționale, compensatorii, specifice deficiențelor senzoriale (afecțiuni auditive și vizuale).
Finalități de studii
La finele cursului studenții vor fi capabili: - să definească conținuturile componentelor curriculumului național cu posibilitățile elevului dizabilități, din perspectiva finalităților procesului de adaptare și de integrare școlară și socială a acestuia; - să aplice curriculumul adaptat în dependență de tipul, timpul, forma, localizarea deficienței; - să promoveze respectarea unor principii care au menirea de a eficientiza acest proces deosebit de complex și de a-l realiza cu maximă responsabilitate și competență, la copiii cu deficiențe.
Strategii de predare și învățare
Ținând cont de principiul interacțiunii active profesor-student, de caracterul materiei de studiu, de caz, de situație, vor fi aplicate: conversația, demonstrația, modelarea studiul de caz, cooperarea, exercițiul, experimentarea, consultația, referatul.
Precondiții
Cursul este opțional și este condiționat de parcurgerea și promovarea altor discipline, cum ar fi Pedagogia specială și reabilitară, Psihologia specială, pedagogia/psihologia deficienței de auz, pedagogia/psihologia deficiențelor de vâz, TMAS, Pedagogia socială. Bibliotecile Universității noastre dispun acum de fondul de carte necesar, precum și de infrastructura informatică necesară unor investigații pe Internet sau în bazele de date europene mai importante.
Conținutul unităților de curs
Tema 1. Obiectul și obiectivele AC a pentru copiii cu dizabilități.

- Tema 2.
Considerații generale privind adaptările curriculare.
- Tema 3.
Metodologia adaptării curriculare pentru copiii cu dizabilități.
- Tema 4.
Modele de adaptare curriculară.
- Tema 5.
Componentele curriculum-ului adaptat pentru copiii cu dizabilități.
- Tema 6.
Etapele adaptării curriculare.
- Tema 7.
Competența – componentă de bază a curriculumului adaptat.
- Tema 8.
Modalități de adaptare a curriculumului școlar.
- Tema 9.
Principiile de bază ale ghidării în activitatea de adaptare curriculară.
- Tema 10.
Adaptarea dinamică a încărcăturii cognitive și acționale a conținuturilor și a strategiilor instructiv-educative.
- Tema 11.
Adaptarea instrucțiunii, a conținutului, a formelor de organizare și a metodelor la posibilitățile diferite ale copiilor cu deficiențe.
- Tema 12.
Recomandări privind adaptările în procesul educațional incluziv.
- Tema 13.
Promovării/aplicarea curriculumului adaptat pentru copiii cu dizabilități.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă:

Se efectuează în baza rezultatelor obținute la aplicații practice și teme de cercetare (un studiu de caz), a proiectului de semestru, a lucrărilor de portofoliu - contribuții de cercetare originale pe o problematică la propunerea studenților (contribuție personală). Pentru aceste activități ponderea cantitativă va constitui maximal 60% din nota finală.

Evaluarea finală de examen:

Evaluarea finală se va realiza sub forma unui examen scris (tip grilă, combinat cu chestiuni teoretice), nota finală fiind constituită din următoarele entități: a) 40 la sută examenul final, b) 30 la sută aplicații practice și teme de cercetare (un studiu de caz), 15 la sută evaluarea proiectului de semestru – la care se adaugă 15 la sută contribuții de cercetare originale (contribuție personală).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Hadîrcă M., Cazacu T. Adaptări curriculare și evaluarea progresului școlar în contextul educației incluzive. Ghid metodologic. Chișinău, Cetatea de Sus, 2012.
2. Cerghit I. Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri, strategii. București, Editura Aramis, 2002.
3. Gînu D. Importanța calității pentru dezvoltarea copilului. Ghid pentru părinți-educatori și profesioniști în protecția copilului. Chișinău, 2007.
4. Hadîrcă M., Raileanu A. (coord.) Proiectarea și realizarea evaluării autentice. Cadru conceptual și metodologic. Chișinău, 2010.
5. Educația centrată pe copil: standarde de calitate pentru pedagogi. Chișinău, Editura Epigraf, 2007.

Opțională:

1. Gînu D. Copilul cu cerințe educative speciale. Chișinău, Pontos, 2002. 11.
2. Stănică I., Mușu I., Psihopedagogia specială, București., 1997; 217 p.
3. Выготский Л.С., Проблемы дефектологии, М., сбор. соч. 6 том., 1996.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Evaluarea complexă a dezvoltării copilului cu CES
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Ciobanu Adriana, dr.psih., conf.univ.
Cadre didactice implicate	
e-mail	andrianaceban@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
S.01.O.006	5	I	I	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul *Evaluarea complexă a dezvoltării copilului cu CES* face parte din seria de discipline ce au misiunea să asigure pregătirea fundamentală a specialistului în educația incluzivă. Acest curs stă la baza formării la masteranzi a sistemului de cunoștințe, abilități și atitudini privind legitățile elaborării metodelor de recunoaștere, depistare și măsurare a particularităților psihologice ale copiilor cu dizabilități, formularea diagnosticului psihologic prin: acumularea datelor conform sarcinii de cercetare; prelucrarea și interpretarea rezultatelor obținute; formularea deciziei.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea și înțelegerea legităților de elaborare a metodelor de recunoaștere, depistare și măsurare a particularităților psihologice ale copiilor cu dizabilități, a tehnicilor și metodelor de evaluare și diagnostic pentru a putea stabili cu succes nivelul de dezvoltare psihică a copilului cu dizabilități și a oferi soluții terapeutice;

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea cunoștințelor asimilate, a deprinderilor și abilităților formate, a metodelor și tehnicilor de cercetare psihologică însușite pentru sesizarea schimbărilor de orice natură, care au apărut în dezvoltarea psihică a copiilor cu diferite forme de dizabilități pentru consilierea, educația și terapia copilului cu dizabilități.

Raționalizare și decizii: identificarea și operarea corectă cu noțiunile specifice evaluării complexe a dezvoltării copilului; emiterea judecăților responsabile, inclusiv predicții, argumentarea aplicării tehnicilor și metodelor de studiere a psihicului copiilor cu dizabilități din perspective particularităților de vîrstă și individuale; construirea exactă a raționamentelor; enunțarea adecvată a deciziilor.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a gândurilor, ideilor specifice evaluării dezvoltării copilului; aprecierea importanței cunoașterii specificului de dezvoltare psihică al copilului cu diferite forme de dizabilități și receptarea adecvată a acestei informații; schimbul continuu de informații privind evoluția și dezvoltarea psihică a copilului cu dizabilități.

Dezvoltarea profesională continuă: îmbogățirea continuă a bagajului de cunoștințe specifice evaluării complexe a dezvoltării copilului; formarea noilor deprinderi și abilități practice; desăvîrșirea continuă a cunoștințelor, abilităților și competențelor specifice evaluării complexe a dezvoltării copilului.

Finalități de studii

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să identifice factorii de risc de apariție a deficiențelor, să cunoască și să respecte instrucțiunile probelor pentru a realiza evaluări corecte, să definească și să explice particularitățile psihicului copilului cu dizabilitate; să distingă și să exemplifice legitățile generale și specifice de dezvoltare psihică a copilului cu dizabilitate.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să selecteze și să aplice diverse tehnici și metode de evaluare complexă și diagnostic pentru a stabili nivelul de dezvoltare psihică, în dependență de caracteristicile specifice ale dizabilității, particularitățile de vîrstă și individuale; să poată culege, analiza, sinteza și compara datele privind dezvoltarea psihicului copilului cu dizabilitate; să utilizeze cunoștințele asimilate, a deprinderilor și abilităților formate, în consilierea, educația și terapia copilului cu dizabilitate.

Raționalizare și decizii: să identifice și să opereze corect cu noțiunile specifice evaluării complexe a dezvoltării copilului; să emită judecăți responsabile, inclusiv predicții, să argumenteze aplicarea tehnicilor și metodelor de studiere a psihicului copiilor cu dizabilitate din perspectiva particularităților de vîrstă și individuale; să construiască raționamente; să enunțe adecvat deciziile.

Precondiții

Pentru a înțelege și însuși cursul *Evaluarea complexă a dezvoltării copilului cu CES*, masteranzii trebuie să dețină informații privind evoluția, dezvoltarea mecanismele și relația existentă între fenomenele/procese psihice și substratul neuronal, creier și comportamentul omului. Ei trebuie să posedă cunoștințe privind legăturile dezvoltării psihice a persoanelor cu dizabilități, evoluția și dezvoltarea lor psihică, specificul dezvoltării proceselor cognitive, afective și volitive, a personalității și particularităților individual-tipologice, a relațiilor interpersonale a copiilor cu dizabilități.

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Evaluarea complexă a dezvoltării copilului: abordări conceptuale. Domenii de dezvoltare a copilului. Abordări conceptuale privind evaluarea complexă a dezvoltării copilului. Modele de abordare și evaluare complexă a dizabilității.

Tema 2. Tipuri de evaluare. Organizarea procesului de evaluare complexă a dezvoltării copilului. Evaluarea inițială. Evaluarea complexă. Evaluări pe domenii de dezvoltare. Asigurarea eficienței evaluării. Proiectarea și realizarea evaluării. Reevaluarea. Procesarea și interpretarea datelor evaluării. Raportul de evaluare complexă a dezvoltării copilului. Valorificarea rezultatelor evaluării complexe. Codul deontologic al specialistului implicat în evaluarea complexă a dezvoltării copilului.

Tema 3. Tehnologii de evaluare complexă a dezvoltării copilului. Aplicarea metodelor de evaluare a dezvoltării copiilor: particularități și exigențe. Metoda observării. Metoda convorbirii și interviului. Metoda biografică (anamneza). Metoda analizei produselor activității. Metoda testelor. Probe de evaluare a dezvoltării copilului (afective, fizice și motorii, cognitive, limbajului și comunicării, psiho-sociale).

Tema 4. Evaluarea complexă și diagnosticul tulburărilor mintale. Criteriile de evaluare complexă și diagnostic al deficienței mintale. Diagnosticul diferențial în cadrul deficienței mintale. Diagnosticul diferențial în demență. Criterii de evaluare și diagnostic al reținerii în dezvoltarea psihică. Diagnosticul diferențial în reținerea în dezvoltarea psihică.

Tema 5. Evaluarea complexă și diagnosticul copiilor cu dizabilități senzoriale (auditive și vizuale). Evaluarea și diagnosticul deficiențelor auditive. Deficiențe vizuale: evaluare și diagnoză

Tema 6. Modele de organizare a activității de evaluare complexă a copiilor cu dizabilități multiple. Specificul evaluării și diagnozei în autism. Diagnosticul diferențial în autismul infantil. Specificul evaluării copiilor cu dizabilități severe și multiple. Diagnosticul în surdo-cecitate.

Tema 7. Evaluarea complexă deficitului fizic și neuromotor. Deficitului fizic și neuromotor: evaluare și diagnostic. Paralizie cerebrală infantilă: evaluare și diagnostic.

Tema 8. Managementul procesului de evaluare complexă a copiilor cu tulburări de limbaj. Modele de organizare a activității de evaluare complexă a copiilor cu tulburări de limbaj.

Metode și tehnici de predare și învățare

Ținând cont de principiul interacțiunii active profesor-student, de caracterul materiei de studiu, de caz, de situație, vor fi aplicate: conversația, demonstrația, modelarea studiul de caz, cooperarea, exercițiul, experimentarea, consultația, referatul.

Strategii de evaluare

Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții în timpul seminarelor. Portofoliu. (60% din nota finală).

Evaluarea finală de examen:

Evaluarea finală se realizează sub formă de test și constă în prezentarea unui răspuns complet care să conțină viziunea de ansamblu a obiectului studiat. Portofoliul. (40% din nota finală).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Bulat, G., Gînu, D., Rusu, N. Evaluarea dezvoltării copilului. Ghid metodologic. Chișinău, 2015.
2. Ciobanu, Adriana Evaluarea și diagnosticul copiilor cu CES. Chișinău, 2011.
3. Gherguț, Alois, Sinteze de psihopedagogie specială. Iași, 2005.
4. Educația incluzivă. Suport de curs pentru formarea continuă a cadrelor didactice. Volumul II. Chișinău, 2015.
5. Roșan, A. Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție. București, 2015.

6. Лубовский, В.И. Психологические проблемы диагностики аномального развития. Москва, 1990.

Opțională:

1. Buică, Cristian Bazele defectologiei. București, 2004.
2. Ciobanu, Adriana Diagnosticarea și diferențierea copiilor cu reținere în dezvoltarea psihică de natură deprivatională. Chișinău, 2007.
3. Racu, I. Psihodiagnoza. Statistica psihologică. Chișinău, 2017. 520 p.
4. Актуальные проблемы диагностики ЗПР/ Под.ред. К.С.Лебединской, Москва, 1982.
5. Анастаси, А. Психологическое тестирование. Москва, 1982.
7. Инклюзивное образование. Часть II. Кишинев, 2016.

ANUL I, SEMESTRUL II

Denumirea programului de studii	Educație integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Psihopedagogia intervenției timpurii
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Ponomari Dorina, dr. psih., lector univ.
Cadre didactice implicate	-
e-mail	dorinaponomari@yahoo.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
S.02.O.007	5	I	II	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Copilăria timpurie este cea mai importantă perioadă din viața copilului și prezintă baza fundamentală în realizarea potențialului psihoeducațional cu posibilități de prevenție a elementelor nefavorabile .

În cazul CES intervenția psihopedagogică timpurie prezintă șansa vitală bio-psiho-socilă a copilului, cunoștințele în acest domeniu formează baza specializării și activității în domeniul psihopedagogiei speciale cu caracter corecțional, dezvoltativ și adaptativ.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii:

Cunoașterea etapelor de dezvoltare a copiilor cu CES și specificul lor. Relaționarea și diferențierea elementelor de asincronie în structura psihică a copilului . Acumularea cunoștințelor despre rolul mediului psihosocial în nevoile copilului și posibilitățile educaționale în compensarea suferințelor a copilului și a familiei .

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării:

Cunoștințele acumulate asigură posibilitate de analiza antropologică a vieții copilului în ansamblu și posibilitatea pentru diagnosticul psihospecializat, formularea planului educațional individualizat. Apreciază modalitățile de asigurare a unui parteneriat calitativ.

Raționalizare și decizii:

Operarea corectă cu noțiuni de dezvoltare normal, de dezvoltare asincronică, aprecierea fenomenelor de accelerare a unor modalități psihice. Formularea modelelor de educație timpurie adecvată, asigurarea comunicării părinte-copil societate, formularea pronosticului.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii:

Formularea corectă a noțiunilor de diagnosticare psihologice și psihoeducaționale prezentarea elementelor teoretice prin modele practice, formularea deciziilor în formă de planuri individualizate, asigurarea corectă a modelelor comunicării părinte copilului.

Dezvoltarea profesională continuă:

Lărgirea continuă a cunoștințelor, abilităților de intervenție timpurie individualizată în baza psiho-diagnosticării parcursului evolutiv a copilului în plan de maturizare și socializare.

Finalități de studii

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să cunoască conceptele fundamentale ale cursului (intervenție psihopedagogică; prevenție primară, secundară, terțiară; intervenție precoce la vârstă timpurie; grup de risc); să înțeleagă esența intervenției timpurii; să cunoască legitățile, mecanismele, dinamica și conținutul dezvoltării copiilor de vârstă timpurie.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să utilizeze cunoștințele asimilate, deprinderile și abilitățile formate în evaluarea copiilor de vârstă timpurie și de intervenție timpurie.

Raționalizare și decizii: să identifice și să opereze corect cu noțiunile fundamentale ale cursului; să formuleze

competent judecăți de ordin psihologic; să construiască exact raționamente; să enunțe adecvat decizii;

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: să formuleze corect gânduri, idei privind strategiile de prevenție și intervenție timpurie; să înțeleagă esența intervenției timpurii și rolul familiei ca factor de sporire a eficienței intervenției timpurii.

Precondiții

Cunoștințe în domeniile psihologiei generale, psihologiei vârștelor, anatomia și fiziologia SNC, educația preșcolară specială, neuropsihologia, psihopatologie, psihologie specială.

Conținutul unităților de curs

1. Educația timpurie:

- Specificul educației timpurii
- Valorile educației timpurii
- Principiile și cerințele în educația timpurie
- Finalitățile educației timpurii și efectele lor pe termen lung

2. Fundamentele teoretice a educației timpurii

- Teoria constructivistă J.Piaget
- Teoria Jerome Bruner
- Teoria inteligențelor multiple

3. Educația centrată pe copil:

- Educația diferențiată și personalizată
- Învățarea individualizată
- Sensurile majore ale conceptului de educație centrată pe copil
- Învățarea prin cooperare

4. Conceptul de dezvoltare:

- Dezvoltarea fizică
- Dezvoltarea cognitivă
- Dezvoltarea psiho-socială
- Stadii și etape

5. Grădinița mediul incluziv

- Instituție managerial cu funcție de integrare timpurie
- Implicarea părinților în procesul managerial și educațional
- Funcționalitate de consiliere și tutorare a comunității

6. Rolul adultului în educația timpurie și globală:

- Tipologiile de aptitudini și atitudini a adultului în raport cu copilul
- Aspectele comportamentale inacceptabile în raport cu copilul
- Valorile și principiile promovate de colectivul grădiniței în asigurarea unui management calitativ

7. Modelele educaționale-de la ajutor la autonomia copilului:

- Stilurile parentale educaționale
- Tipurile de personalitate a copiilor
- Calitatea relațiilor copil-educatoare-adult

8. Procesul de evaluare a dezvoltării copilului la etapa timpurie

- Componentele evaluării (măsurarea, înregistrare, predicția, diagnosticarea).
- Obiectivele, principiile și funcțiile evaluării.

9. Parteneriatul educațional

- Funcțiile familiei în procesul de socializare a copilului.
- Funcțiile parteneriatului în realizarea educației morale, spirituale, sociale, etc.
- Modalitățile de realizare a parteneriatului cu implicarea în educație a grădiniței, familiei și societății

10. Programe de intervenție timpurie

- Programe naționale, programe internaționale, obiective, strategii, posibilități de implementare.

- Rolul cadrului educațional în implementare programelor de intervenții.

Strategii de evaluare

- **Evaluare curentă:**
Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea în discuții în timpul seminarelor. Portofoliu (60% din nota finală).
- **Evaluarea finală de examen:**
Evaluarea finală se realizează sub forma de test și constă în prezentarea unui răspuns complet care să conțină viziunea de ansamblu a obiectului studiat. Portofoliu (40% din nota finală).

Bibliografie

Obligatorie:

7. Lapoșina E. Intervenția timpurie în relația părinte-copil cu dizabilități. În: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. 2016. Vol. 1. p. 145-150.
8. Lapoșina E., Stratan V. Dezvoltarea timpurie a copilului cu probleme de dezvoltare în cadrul educației în familie (Ghid pentru părinți). Chișinău: S.n., 2005, 326 p. ISBN: 978-9975-921-13-8
9. Приходько О.Г., Югова О.В. Коррекционно-развивающая работа с детьми младенческого возраста с ОВЗ. «Воспитание и обучение детей с нарушениями развития» 2018, № 1. с. 13–19.
10. Приходько О.Г., Югова О.В. Психолого-педагогическая диагностика нарушений развития у детей первых лет жизни. Специальное образование. 2016, № 2. с. 85–93. <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogicheskaya-diagnostika-narusheniy-razvitiya-u-detey-pervyh-let-zhizni>
11. Стребелева Е.А. Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим поражением центральной нервной системы в группах кратковременного пребывания. Методическое пособие. 2-е изд. М.: Экзамен, 2004. 128 с. ISBN 5-94692-882-1
12. Стребелева Е.А., Выродова И.А. Браткова М.В. Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим поражением ЦНС. М: ИНФРА, 2019, с.128. ISBN: 978-5-16-011827-7
13. Стребелева Е.А., Лазуренко С.Б., Закрепина А.В. Ранняя коррекционно-педагогическая помощь детям с нарушениями психического развития (в условиях стационара). М.: Парадигма, 2016. https://minobr.gov-murman.ru/files/OVZ/rannyyaya-psikhologo_pedagogicheskaya-pomoshch.pdf

Opțională:

1. Ponomari D. Identificarea precoce a dizabilităților de limbaj. În: Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului. Materialele conf. șt. anuale a profesorilor și cercetătorilor. Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2019, Seria 21, Vol.1, p.148-154. CZU: 376.36.015.3
2. Lapoșina E., Stratan V. Intervenția individualizată în relația părinte-copil cu dizabilități. În: Probleme ale Științelor Socioumanistice și Modernizării Învățământului. 2014, p. 482-486
3. Приходько О.Г. Коррекционно-развивающая работа с детьми с двигательной патологией в первые годы жизни. Сопровождение проблемного ребенка и его семьи в системе ранней помощи. Диагностика и коррекция развития. М.: Школьная Пресса, 2012. с. 130–147.
4. Приходько О.Г., Югова О.В. Познавательное и речевое развитие в системе коррекционно-развивающей помощи детям раннего возраста. — «Воспитание и обучение детей с нарушениями развития» 2019, № 1. с. 49–56.
5. Приходько О.Г., Югова О.В. Система ранней помощи детям с ограниченными возможностями здоровья и их родителям. — АНО «Совет по вопросам управления и развития». М.: «ЛексПраксис», 2015. 145 с.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Organizarea serviciilor psihologice
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Rotaru Maria, dr., conf.univ.
Cadre didactice implicate	Olărescu V., Ciobanu A., Racu A., Ponomari D.
e-mail	mariamarin_18@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
S.02.O.008	5	I	II	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Învățământul incluziv are necesitate stringentă de **servicii psihologice**. Competențe profesionale specifice în *psihopedagogie specială* vs asistența, consilierea și intervenția psihologică specială în instituții incluzive, vor eficientiza munca în sprijinul elevilor cu CES. Cursul completează competențele profesionale cu noi dexterități profesionale în educație.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii:

- de analiză a experiențelor de asistență psihologică ;
- de identificare a serviciilor psihologice acordate în experiențe istorice;
- de elucidare a fundamentelor psihologice ale procesului educațional;
- de interpretare a standardelor de calitate în asistența psihologică;
- de delimitare a nivelurilor de competențe profesionale în asistență psihologică;
- de distingere a nevoilor profesionale ale psihologului.

Finalități de studii

Studentii la finele cursului vor fi capabili:

- să administreze baze de date;
- să monitorizeze situația copiilor beneficiari ai serviciilor de asistență psihologică;
- să elaboreze programe de analiza și diseminare a experienței de asistență psihologică în sistemul educațional ;
- să elaboreze obiective operaționale pentru cabinete de asistență psihologică școlară;
- să delimiteze conținutul și volumul probelor de evaluare a necesităților de asistență psihologică școlară;
- să elucideze necesitățile în asistență psihologică școlară în funcție de clasă și situația în familie;
- să argumenteze metodologii de investigare a nevoilor elevilor cu dificultăți specifice de învățare pentru cadre didactice;
- să organizeze seminare, mese rotunde cu tematică de asistență psihologică;
- să definească și să dezvăluie conceptele, legitățile și strategiile organizării asistenței psihologice;
- să identifice trăsăturile esențiale ale diferitor sisteme de servicii psihologice din lume;
- să elaboreze obiective de referință și operaționale pentru asistența psihologică în cabinetul psihologic școlar;
- să delimiteze nivelurile competențelor profesionale ale psihologului;
- să explice strategiile și metodele de asistență psihologică a copiilor cu CES în condițiile educației incluzive.

Precondiții

Cunoștințe din domeniul neurofiziologiei, neuropsihologiei. Cunoștințe despre structurile educaționale speciale, despre condițiile și metodologia instruirii integrate.

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Argumente pentru studierea istoriei psihologiei. Descoperirile din filozofie, medicina, matematica, fizica - piatra de temelie pentru psihologie. Personalități notorii în domeniul psihologiei, rolul lor în dezvoltarea domeniului.

Tema 2. Abordări principale ale psihologiei: abordarea behaviorista (comportamentală) modul în care mediul influențează comportamentul; abordarea cognitivă – studiul proceselor mentale. Abordarea biologică – modul în care procesele fiziologice interne și structura genetică influențează comportamentul uman. Abordarea socială – studiul relațiilor și interacțiunilor umane în grupuri sociale. Abordarea dezvoltării – modul în care oamenii se modifică de-a lungul timpului, o dată cu dezvoltarea și diversificarea mediului social, tehnologic, biologic. Abordarea umanista – *omul și experiența sa*.

Tema 3. Experiențe internaționale de asistență psihologică în educație. Asistența psihologică în Marea Britanie, Franța, Italia, SUA, Canada, Japonia. Modele de activitate a psihologului în psihologia mondială: 1- *activitatea psihologului în școală și 2- în afara ei (în centre)*.

Tema 4. Modalități de activitate practică a psihologilor în Rusia. Asistența psihologică - parte a sistemului de învățământ. Asistența psihologică școlară ca o structură organizatorică complexă. Activități în Centre de formare și de sprijin științific al cadrelor didactice. Factorii de dezvoltare ai asistenței psihologice în Rusia: prezența psihologilor de specialități diferite; pregătire profesională bună și metodic bine echipat, serviciul bazate pe ultimele date obținute în știință și practică. activitățile prioritare ale psihologului școlar. Monitorizarea activității serviciilor psihologice școlare, a Centrelor psihologo - medico - sociale, instituțiilor profesionale. Nivele ale monitorizării: Instituțional Raional / Municipal, Regional, Federal.

Tema 5. Asistența psihologică în România. Structura de coordonare și monitorizare a psihologilor. Instituții responsabile de coordonarea și monitorizarea activității psihologilor școlari. Gestionarea, administrarea asistenței psihologice de Colegiului Psihologilor din România (Legea 213 din 27 mai 2004). Direcții de organizare și realizare a asistenței psihologice.

Tema 6. Standardele de calitate în serviciile psihologice din România. (aprobat de Colegiul Psihologilor din România, 21 martie 2014). Atribuțiile Comisiilor Colegiului Psihologilor. **Domenii de activitate ale psihologului în România.** Atribuțiile unui cabinet de psihologie. (*Direcționarea serviciilor psihologice*) Potențiali consumatori de servicii psihologice

Tema 7. Norme privind competențele profesionale ale psihologilor cu drept de liberă practică. Competențe profesionale generale și competențe profesionale de specialitate. (în conformitate cu standardele). Niveluri ale competențelor profesionale generale ale psihologului. Caracterizare.

Tema 8. Competențe profesionale generale în psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională. Nivelul I - psiholog practicant sub supervizare. Nivelul II - psiholog practicant autonom). Nivelul III - psiholog specialist. Nivelul IV - psiholog principal.

Tema 9. Asistența, consilierea și intervenția psihocă în Republica Moldova. Asistența psihopedagogică specială în instituții, organizații pentru persoanele cu deficiențe. Asistența, consilierea și intervenția logopedică în dificultăți de învățare (dislexo-disgrafie). Tulburări lexico-grafice – dislexia-disgrafia. Definiere concepte, tipologia tulburărilor lexico-grafice, simptomatologie, clasificare. Forme specifice ale dislexo - disgrafiei la copiii normali și copiii cu deficiențe. Legislație Internațională privind drepturile dislexicilor.

Tema 10. Domenii de cercetare științifică, abordate de savanții-psihologi din Republica Moldova. Conștiința de sine la copii (dezvoltare tipică/dezvoltare patologică). Apariția și dezvoltarea negației la copii. Evaluare și diagnostic în dezvoltarea personalității.

Tema 11. Supervizarea în psihologia școlară. Practica pentru studenți. Problemele pentru care elevii vin la cabinetul psihologului școlar: Cabinetele de asistență psihopedagogică și cabinetele interșcolare. Atribuții.

Tema 12. Structuri de coordonare și monitorizare a psihologilor în Republica Moldova. Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică (CRAP)- obiective prioritare: Serviciul Raional/municipal de Asistență Psihopedagogică” (SAP). Atribuțiile.

Tema 13. Nevoile profesionale ale psihologului școlar. Nevoi legate de spațiu și materiale terapeutice. Nevoi legate de organizarea activității de consiliere. Nevoi legate de relaționare. Nevoi legate de perfecționare și formare continuă.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă se va efectua la orele practice și în două sesiuni speciale de evaluare.

Prima sesiune de evaluare va consta din administrarea unui test docimologic,

Cea de a doua sesiune de evaluare va solicita de la studenți de la caz la caz: scrierea unui eseu consacrat problematicii educației și recuperării copiilor cu CES, prezentarea unei comunicări în baza studiului comparat al literaturii recomandate, elaborarea de programe, curriculum, proiecte educaționale și de recuperare.

Evaluarea finală se va face în formă de examen.

Nota finală ca reflecție a rezultatelor evaluării academice a studentului va fi una cumulativă și va deriva din:

1. Nota de la examenul final (40%) și
2. – nota medie de la cele două evaluări curente (60%).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Batog Mariana, Modalități de intervenție psihologică în cazul tulburărilor... la copii și adolescenți, Suport metodologic pentru psihologii școlari, Ch., 2015
2. BOLBOCEANU A. Cunoașterea elevului: consiliere și orientare (ghid practic pentru diriginți). Chișinău, 2007.
3. Georgescu, M., Introducere în consilierea psihologică, editura fundației România de mâine, 2006
4. PLATON C. Serviciul psihologic școlar. Chișinău: Editura Epigraf, 2001.
5. Racu, A, et.all. Asistența psihopedagogică a copiilor cu dizabilități și a familiilor în condițiile educației incluzive: ghid practic Tipogr. Univ. Ped. de Stat "Ion Creangă". – Ch., 2012.

Opțională:

14. Atkinson Rita, L. Atkinson Introducere în psihologie, (2002), Editura Tehnică, București.
15. Birch, Ann, Psihologia dezvoltării, (2000), Editura Tehnică, București.
16. Coccoară Elena, Introducere în teoriile învățării, (2010), Editura Polirom, Iași.
17. Dumitru Al. Ion, Consiliere psihopedagogică, (2008), Editura Polirom, Iași.
18. Negovan Valeria, Introducere în psihologia educației, (2006), Editura universitară, București.
19. Mișu V., 2010, Psihologie educațională, Editura ASCR.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Metodologia cercetării psihopedagogice
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Ciobanu Adriana, dr.psih., conf.univ.
Cadre didactice implicate	
e-mail	andrianaceban@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F.02.O.009	5	I	II	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul *Metodologia cercetării psihopedagogice* face parte din seria de discipline ce au misiunea să asigure pregătirea fundamentală a specialistului în Logopedie. Acest curs stă la baza formării la masteranzi a sistemului de cunoștințe, abilități și atitudini privind algoritmul de realizare a cercetării psihopedagogice, etapele, tehnicile și metodele cercetării psihopedagogice.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea etapelor și a metodelor cercetării psihopedagogice; înțelegerea algoritmului de realizare a cercetării psihopedagogice; distingerea conceptului de metodă, tehnică, procedeu, instrument de investigație; cunoașterea conceptului de obiect, scop, obiective, ipoteză de cercetare psihopedagogică.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea cunoștințelor asimilate, a deprinderilor și abilităților formate pentru proiectarea și efectuarea cercetării proprii; formularea scopului, obiectivelor și a ipotezei de cercetare psihopedagogică; identificarea metodelor cercetării psihopedagogice; aplicarea metodelor de prelucrare statistică și corelarea datelor în urma prelucrării statistice; prezentarea și analiza rezultatelor cercetării; formularea concluziilor pe baza cercetărilor realizate;

Raționalizare și decizii: identificarea și operarea corectă cu noțiunile specifice metodologiei cercetării psihopedagogice; argumentarea alegerii problemei de cercetare; construirea exactă a raționamentelor; enunțarea adecvată a deciziilor.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a gândurilor, ideilor specifice metodologiei cercetării psihopedagogice; pregătirea comunicărilor pe baza rezultatelor cercetării; schimbul continuu de informații privind noile metode de cercetare psihopedagogică, problemele de cercetare apărute în domeniul psihopedagogiei speciale.

Dezvoltarea profesională continuă: îmbogățirea continuă a bagajului de cunoștințe specifice metodologiei cercetării psihopedagogice; formarea noilor deprinderi și abilități practice; desăvârșirea continuă a cunoștințelor, abilităților și competențelor privind cercetarea psihopedagogică.

Finalități de studii

Să înțeleagă algoritmul de realizare a cercetării psihopedagogice; să distingă conceptului de metodă, tehnică, procedeu, instrument de investigație; să cunoască conceptului de scop, obiective, ipoteză de cercetare psihopedagogică.

Să formuleze scopul, obiectivele și ipoteza cercetării psihopedagogice; să identifice metodele cercetării psihopedagogice; să aplice metode de prelucrare statistică și să coreleze datele în urma prelucrării statistice; să prezinte și să analizeze rezultatele cercetării; să formuleze concluziilor pe baza cercetărilor realizate;

Să argumenteze alegerea problemei de cercetare; să construiască exact raționamente; să enunțe adecvat decizii.

Să realizeze schimbul continuu de informații privind noile metode de cercetare psihopedagogică, problemele de cercetare apărute în domeniul psihopedagogiei speciale.

Precondiții

Pentru a înțelege și a însuși cursul *Metodologia cercetării psihopedagogice*, masteranzii trebuie să posede cunoștințe din psihologie, pedagogie, psihodiagnoză, matematică, logică și creativitate psihopedagogică. Ei trebuie să dețină informații

privind metodologia cercetării în alte științele, de asemenea statistica aplicată în psihologie, pedagogie.

Unități de curs

Tema 1. Cercetarea științifică și metodologia cercetării. Cercetarea științifică. Precizări terminologice. Conceptul de metodologie. Alegerea metodelor de cercetare.

Tema 2. Problematika și ipotezele cercetării. Problema cercetării. Scopul cercetării. Formularea obiectivelor cercetării. Ipotezele cercetării.

Tema 3. Validitatea cercetării și controlul variabilelor experimentale. Validitatea cercetării
Validitatea internă. Validitatea externă. Variabile independente, dependente și intermediare. Controlul variabilelor.

Tema 4. Prelucrarea statistică, analiza și discutarea datelor. Rolul statisticii în cercetarea psihopedagogică. Organizarea colecției de date. Includerea datelor în tabele și reprezentarea lor grafică. Inferența statistică. *Analiza diferențelor între eșantioane. Definiția corelației. Calcularea coeficienților de corelație. Metodele neparametrice. Compararea eșantioanelor independente.*

Tema 5. Redactarea raportului de cercetare. Formatul tezei. Conținutul tezei. Stilul și limbajul de redactare. Citarea bibliografică.

Strategii de predare și învățare

Ținând cont de principiul interacțiunii active profesor-student, de caracterul materiei de studiu, de caz, de situație, vor fi aplicate: conversația, demonstrația, modelarea studiul de caz, cooperarea, exercițiul, experimentarea, consultația, referatul.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă:

Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții în timpul seminarelor. Portofoliu. (60% din nota finală).

Evaluarea finală de examen:

Evaluarea finală se realizează sub formă de test și constă în prezentarea unui răspuns complet care să conțină viziunea de ansamblu a obiectului studiat. Portofoliul. (40% din nota finală).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Ciobanu, Adriana Metodologia cercetării psihopedagogice. Suport de curs. Chișinău, 2019.
2. Gheorghiu, Dumitru Statistică aplicată în psihologie. București, 2003
3. Ghid pentru elaborarea și susținerea tezelor de master. Coord. A.Barbăneagră, Chișinău, S.n., 2014 – 64 p.
4. Patrașcu D., Mocrac A., Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice. Ch: Editura Știința, 2003
5. Racu, I. Psihodiagnoza. Statistica psihologică. Chișinău, 2017. 520 p.
6. Regulament pentru elaborarea și susținerea tezelor de master. Chișinău, 2014.
7. Загвязинский, В.И., Атаханов, Р. Методология и методы психопедагогического исследования. Москва, 2003.

Opțională:

1. Dennis, Howitt, Duncan, Cramer Introducere în SPSS pentru psihologie. Versiunea 16 și versiunile anterioare. Ediția II., Ed.Polirom, Iași, 2010. 421 p.
2. Havîrneanu, Cornel, Metodologia cercetării în științele sociale. Ed. Erola, Iași, 2000.
3. Papuc, Ludmila Cercetarea pedagogică- îndrumar la realizarea tezelor de an și de diplomă. Chișinău, 1996.
4. Radu, Ioan, Metodologie psihologică și analiza datelor. București, 1993.
5. Дипломная работа в педагогическом университете (Методические рекомендации)/ составители А.А.Болученкова, Л.Г.Папук, Кишинев, 1996.
6. Середенко, П. В. Психолого-педагогическое исследование: методология и методы. Южно-Сахалинск, 2010.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea disciplinei:	Managementul organizațiilor școlare
Facultatea/catedra responsabilă de curs:	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Titular de curs	Aurelia Racu, dr. hab., prof. univ.;
Cadre didactice implicate	Stempovscaia Elena, dr., lector univ.
e-mail:	racuaurelia13@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
F. 02.O.010	5	I	I	150	150	150

Descrierea disciplinei
Cursul de <i>Managementul organizațiilor școlare</i> , are misiunea să asigure pregătirea specialistului în psihopedagogia specială și să formeze la studenți un sistem de cunoștințe despre schimbările în strategia și tactica de realizare a politicii educaționale adecvate cerințelor societății și opțiunilor individuale (modernizarea metodelor didactice; abilități și atitudini privind implementarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale; modernizarea metodelor de gestiune a instituțiilor educaționale).
Obiective:
Familiarizarea studenților cu cunoștințe despre structura învățământului special din Republica Moldova, politici și metode de administrare; formarea de atitudini privind reforma învățământului rezidențial în Republica Moldova (excurs istoric privind reformele învățământului); managementul reformei; învățământul special din Republica Moldova prin prisma concepției „Educație pentru toți” ș.a. Studenții își vor forma o viziune de ansamblu despre principalele prevederi de legislație din domeniul învățământului; Vor acumula cunoștințe despre experiența internațională din domeniul conducerii organizațiilor școlare cu aplicabilitate la învățământul din Republica Moldova.
Finalități de studii La finele cursului studenții vor fi capabili:
La sfârșit de curs studenții vor fi în stare: 1. <i>La nivel de cunoaștere și înțelegere:</i> <ul style="list-style-type: none">
➤ să definească principalele principii, teorii și metode ale conducerii organizațiilor școlare.
➤ să înțeleagă și să explice unele strategii și planuri de conducere eficiente pentru instituțiile de învățământ general și special; aspectul interdisciplinar al managementului educațional și adaptării curriculare care include rezolvarea a două sarcini în procesul de instruire și în procesul activității practice.
➤ să identifice și să comenteze principalele prevederi de legislație din domeniul învățământului cu aplicabilitate în activitatea directorilor și inspectorilor școlari.
➤ să cunoască experiența internațională din domeniul conducerii organizațiilor școlare cu aplicabilitate la învățământul din Republica Moldova.
➤ să cunoască bazele teoretice ale conducerii raționale, ale științei de conducere; deprinderea de a aplica în practică această știință și capacitatea de a stăpâni arta conducerii. 2. <i>La nivel de aplicare:</i> <ul style="list-style-type: none">
➤ să elaboreze unele documente esențiale pentru procesul de conducere. Organigrame și fise de post ale personalului didactic și de conducere și altor documente necesare în activitatea de management.
➤ să întocmească unele chestionare și altor probe necesare aprecierii stilurilor de conducere și performanțelor manageriale pentru directorii și inspectorii școlari.
➤ să implementeze unele proiecte de dezvoltare a organizațiilor școlare autohtone prin organizarea de parteneriate

cu diverse categorii de organizații guvernamentale și neguvernamentale.

- să caracterizeze metodele moderne de management; stiluri de conducere, factori care influențează stilurile de conducere; rolul managerului în instituțiile pentru copii cu dizabilități; conducerea instituțiilor de învățământ special și de asistență socială pentru copii/tineri cu dizabilități; managementul proiectelor din domeniul educației; proiectarea pedagogică în managementul școlar și adaptarea curriculară.
- să aplice/implementeze principiile politicii educaționale din Republica Moldova: principiul democratizării, umanizării, diferențierii, continuității în învățământul tehnologic; schimbării în învățământ; dezinstituționalizării, drepturi și șanse egale.

3. *La nivel de atitudini și valori:*

- Să-și formeze motivații și atitudini de cunoaștere profundă a evoluției învățământului special, principiile politicii educaționale din Republica Moldova.
- să interpreteze multiaspectual principalele etape din dezvoltarea învățământului special și a evoluțiilor/orientărilor în managementul educațional.
- să-și cultive atitudini conștiente de a opera și respecta terminologia modernă din domeniul psihopedagogiei speciale și managementului educațional.
- să comenteze științific tendințele actuale în domeniul reformei învățământului din Republica Moldova/reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului (2006-2012)
- să cunoască premisele constituirii sistemului național al învățământului special (SNÎS) în Republica Moldova.
- să prezinte o viziune de ansamblu asupra sistemului național al învățământului special (SNÎS) din Republica Moldova.
- Să evidențieze cauzele ce au determinat evoluția managementului în învățământul special: elaborarea și promovarea unei noi politici educaționale, adecvate noilor realități și tendințe; elaborarea și implementarea unui nou curriculum școlar; instruirea și reinstruirea cadrelor didactice în contextul schimbărilor educaționale; dezvoltarea parteneriatului școală/comunitate într-un nou context.

Pre-rechizite (precondiții)

Prcondițiile de realizare cu succes a scopului și obiectivelor enunțate sunt:

- cunoștințe despre teoria sistemelor de conducere ale sistemului de învățământ planificat, organizarea și coordonarea, controlul și îndrumarea, inspecția școlară și evaluarea.
- cunoașterea metodelor moderne de management; stiluri de conducere, factori care influențează stilurile de conducere; rolul managerului în instituțiile pentru copii cu dizabilități; conducerea instituțiilor de învățământ special și de asistență socială pentru copii/tineri cu dizabilități; managementul proiectelor din domeniul educației; proiectarea pedagogică în managementul școlar și adaptarea curriculară.
- cunoștințe despre sistemul de învățământ special, despre importanța managementului educațional și implementarea principiilor privind educația și protecția socială a persoanelor cu dizabilități indicat în documentele juridice internaționale.

Evaluarea curentă

(Modalitatea, formele concrete pentru disciplina dată)

Evaluarea curentă: sistemul de evaluare cuprinde procedeele de evaluare continuă bazată pe activitățile de seminar, training; participarea activă la dezbaterile din cadrul seminarelor, elaborarea unor proiecte pentru dezvoltarea organizației școlare; evaluarea sumativă prin examen de semestru.

Evaluarea finală de examen

(Modalitatea, formele concrete de evaluare la examenul decurs, de licență, de masterat)

Evaluarea de etapă și finală: ansamblu asupra evoluției sistemului învățământului special, tendințele actuale și perspectivele dezvoltării psihopedagogiei speciale și constituirii Sistemului Național al Învățământului Special din Republica Moldova. Însușirii principalelor principii, teorii și metode ale managementului educațional, managementul reformei sistemului instituțiilor rezidențiale din Republica Moldova.

Conținutul cursului

(Enumerarea tuturor temelor la disciplina dată)

Tema 1. Obiectivul, funcțiile, importanța și izvoarele disciplinei „Managementul organizațiilor școlare”.

Obiectul de studiu al managementului. Principalele școli și etape din dezvoltarea managementului. Principiile generale ale managementului organizațiilor. Evoluții și orientări în managementul contemporan și școlar. Descrierea procesului de management. Funcțiile managementului general și școlar. Aplicarea teoriei sistemelor la conducerea sistemului de învățământ. Conducerea sistemului de Învățământ. Clasificarea obiectivelor generale ale sistemului de învățământ (definirea idealului educațional, scopului și obiectivelor educației). Analiza nivelelor de conducere ale sistemului de "învățământ (planificarea, organizarea și coordonarea, controlul și îndrumarea, inspecția școlară și evaluarea).

Tema 2. Strategia de formare a resurselor administrative în învățământ.

Profilul psiho-socio-profesional al managerului organizațiilor școlare. Structura de competențe a managerilor în educație. Curriculum-ul pentru formarea managerilor în învățământ. Standardele de funcție ale managerilor organizațiilor școlare. Standardele de formare a managerilor organizațiilor școlare. Programa de calificare / masterat în managementul educațional. Programul de formare managerială prin metoda de instruire. E-learning la distanță.

Tema 3. Comunicarea pedagogică analiză din perspectivă managerială.

Comunicarea organizațională. Niveluri de comunicare. Atitudinea pozitivă în comunicare.

Tema 4. Influența socială și socializarea în managementul organizațiilor școlare.

Influența socială în organizații. Socializarea. Managementul schimbării. Munca în echipă. Factori inhibitori și stimulatori ai lucrului în echipă. Managementul stresului. Managementul conflictului. Competența managerială.

Tema 5. Structura învățământului din Republica Moldova. Politici și metode de administrare.

Sistemul de învățământ. Guvernarea, administrarea și managementul sistemului de învățământ din Moldova. Politici educaționale și administrarea sistemului educațional. Strategia și tactica de realizare a politicii educaționale, adecvate cerințelor societății care vizează: modernizarea metodelor didactice; implementarea noilor tehnologii informaționale și comunicaționale; modernizarea metodelor de gestiune a instituțiilor educaționale. Domeniile principale de preocupare ale managerului: performanțele organizației și dezvoltarea organizațională, resursele umane, calitatea și evaluarea în învățământ ș.a. Politica în domeniul dizabilității. Principiile fundamentale în educație și protecție socială a persoanelor cu dizabilități.

Tema 6. Reforma învățământului în Republica Moldova.

Reforma sistemului rezidențial de protecție a copilului. Principiile protecției educaționale în Republica Moldova (democratizării, umanizării, diferențierii și flexibilității, dezvoltării anticipative a învățământului, continuității în învățământ, schimbării în învățământ ș.a.). Strategii ale învățământului formativ. Managementul de tranziție în învățământ. Elaborarea, implementarea și dezvoltarea unui nou curriculum școlar; instruirea/reinstruirea cadrelor didactice în contextul schimbărilor educaționale; dezvoltarea parteneriatului școală/comunitate într-un nou context. Managementul performanțelor școlare. Educație pentru Toți. Strategia națională – educație pentru toți. Programul de dezvoltare a educației incluzive în R.M. 2011-2020.

Tema 7. Descrierea procesului de management.

Principii, teorii și metode ale managementului. Evoluția gândirii manageriale. Probleme fundamentale de management educațional. Organizarea de parteneriate cu diverse categorii de organizații guvernamentale și neguvernamentale. Legislațiile din domeniul învățământului cu aplicabilitate în activitatea managerilor educaționali. Experiența internațională din domeniul conducerii organizațiilor școlare cu aplicabilitate la învățământul din Republica Moldova. Codul învățământului (2014). Strategia educație-2020.

Tema 8. Managementul resurselor organizațiilor și școlilor.

Managementul resurselor organizațiilor și școlilor. Conceptul de resurse. Resursele naturale, materiale și umane. Recrutarea, selecția și Încadrarea salariaților din organizații. Evaluarea și promovarea salariaților din învățământ.

Organizarea managerială. Conceptul de organizare. Organizarea structurală. Conceptul de structura organizatorică (elemente, principii și tipuri de structuri). Organigrama și regulamentul de funcționare al organizațiilor generale și școlare. Structura informală – relația dintre structura formală și cea informală. Aplicații la organizația școlară.

Procesul decizional. Definirea și factorii procesului decizional. Clasificarea deciziilor. Etapele procesului decizional. Utilizarea metodelor moderne în procesul de luare a deciziilor în cadrul sistemului de învățământ.

Tema 9. Metode moderne de management.

Caracteristici și clasificări, metode de previziune, metode operative de conducere, metode de analiza, metode de

stimulare a creativității, aplicarea metodelor de management în conducerea școlilor.

Stiluri de conducere. Definiții și clasificări. Factorii care influențează stilurile de conducere. Avantaje și dezavantaje ale diverselor stiluri de conducere folosite în instituțiile de învățământ. Managementul participativ. Definiție, obiective și forme de promovare în domeniul învățământului.

Tema 10. Rolul managerului în școală. Contractul de management. Conducerea instituțiilor de învățământ.

Rolul managerului în școală. Roluri, competențe și atribuții ale managerului din instituțiile școlare. Roluri și atribuții ale consiliilor de conducere din școli. Principalele documente necesare în conducerea organizației școlare.

Contractul de management. Definiția managerului. Caracteristicile managerului. Contractul de management (importanța și conținut). Caracteristici ale contractului de management în instituțiile de învățământ. Aspecte organizatorice și juridice. Conducerea instituțiilor de învățământ special și de asistență socială pentru copii cu handicap – aspecte generale și specifice.

Tema 11. Managementul schimbării și tranziției. Managementul proiectelor din domeniul educației. Proiectarea pedagogică în management.

Managementul schimbării și tranziției. Schimbarea ca proces obiectiv. Factorii determinanți ai schimbării la nivelul organizațiilor. Managementul procesului de schimbare. Caracteristici ale procesului de reformă în învățământ.

Managementul proiectelor din domeniul educației – delimitări conceptuale. Metodologia generală a conceperii proiectelor – proiectarea, analiza de nevoi, planificarea, organizarea, monitorizarea, evaluarea. Ciclul de viață a proiectelor din domeniul educațional.

Proiectarea pedagogică în managementul școlar. Analiza nevoilor și resurselor educaționale. Elaborarea obiectivelor educaționale. Evaluarea proceselor și structurilor educaționale.

Managementul timpului: cauze ale irosirii timpului și remedii posibile. Categoriile de timp. Organizarea documentelor etc.

Resurse bibliografice:

Obligatorie:

1. Ababii O., *Managementul recuperării copiilor cu deficiențe mintale în instituția de tip complex educațional.* (Teza de doctor în pedagogie), Chișinău, 2017
2. Cristea S., *Managementul organizației școlare*, EDP, București, 1996.
3. Csorba Diana, *Management educațional. Studii și aplicații.* București, 2012.
4. Gorincioi R., Scutaru M., *Managementul ONG.* Chișinău, 2007.
5. Joita E., *Management educațional. Profesorul manager.* Roluri și metodologia. Ed. Polirom, 2000.
6. Păunescu I., *Managementul resurselor umane – studiu de caz.* Ed. EFICIENT, București, 2000.
7. Racu A. (editor, coord. științific), *Ghid teoretico-practic pentru asistența socială multifuncțională comunitară.* Chișinău, 2018.
8. Racu A., *Strategii tradiționale și moderne în psihopedagogia școlii incluzive.* Chișinău, 2016.
9. Racu A., Racu S., Popovici D. V., Tudorache L. A., *Bazele teoretico-practice ale educației tinerilor cu dizabilități în instituțiile universitare (Ghid științifico-metodologic).* Chișinău, Ed. Pontos, 2018.
10. Rudic Gh., Bucun N. (coord.) *Management educațional (Modulul 9).* Chișinău, 2004.
11. Toca I., *Management educațional.* București: Editura Didactică și Pedagogică, 2002.

Opțională:

1. *Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități semnată și ratificată de R.M. 9 iulie 2010.*
2. Danii A., Racu A., *Psihopedagogie specială.* Ed. Univers Pedagogic, Chișinău, 2007.
3. DPC-EU-PHARE. Ghidul directorului din instituțiile de educație specială și de protecție socială a copilului. Ediția a II-a. Sibiu: Editura Imago, 1997.
4. *Programul de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020. (Hot. Guv. nr. 523 din 11.07.2011).*
5. Programul Național de Incluziune Socială a Persoanelor cu Dizabilități 2017-2022.
6. Racu A., Racu S., *Dicționar enciclopedic de psihopedagogie specială.* Ed. „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2013.
7. *Strategia Națională privind Reforma Sistemului Rezidențial de îngrijire a copilului (2006-2012).*
8. Tintiuc T., *Managementul incluziunii în școală.* Chișinău, 2011.
9. http://www.prodidactica.md/revista/revista_16.pdf

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Asistența psihopedagogică a copilului cu autism
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie specială, Catedra Psihopedagogie specială
Titular de curs	Maximciuc V. , dr., conf. univ.
Cadre didactice implicate	Catedra Psihopedagogie specială
e-mail	vmaximciuc@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
S.02.O.011	5	I	I	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
Asistența psihopedagogică a copiilor cu autism este o disciplină necesară pentru aprofundarea cunoștințelor despre specifiul intervenției psihopedagogice în cazul copiilor cu tulburări de spectru autist (TSA).
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea delimitărilor conceptuale; înțelegerea legităților generale și specifice ale dezvoltării copiilor cu TSA; cunoașterea legităților, mecanismelor, dinamicii și conținutului dezvoltării, educației și instruirii a copiilor cu TSA. Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea cunoștințelor asimilate, a deprinderilor și abilităților formate pe baza cunoștințelor specificul dezvoltării copiilor cu TSA, educației și instruirii lor. Aplicarea metodelor și tehnicilor de evaluare a dezvoltării cu TSA, elaborarea programelor de intervenție psihopedagogică pentru copii cu TSA în diferite domenii: intervenție timpurie, dezvoltarea comunicării, dezvoltarea deprinderilor sociale, diminuarea comportamentului problemă, formarea deprinderilor de învățare etc.
Finalități de studii realizate la finele cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să cunoască delimitările conceptuale; să înțeleagă legitățile generale și specifice ale dezvoltării copiilor cu TSA; să cunoască legitățile, mecanismele, dinamicii și conținutului dezvoltării, educației și instruirii a copiilor cu TSA. Raționalizare și decizii: să identifice și să opereze corect cu concepte principale ale domeniului; să formuleze competent judecățile de ordin psihopedagogic privind proiectarea planurilor individualizate pentru copii cu TSA; să construiască exact a raționamente; să enunțe adecvată deciziile. Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: să formuleze corect gândurile, ideile privind legitățile, mecanismele, dinamica și conținutul dezvoltării, educației și instruirii cu TSA și să aplice intervențiile psihopedagogice necesare; să înțeleagă și să recepte adecvat fenomenele psihopedagogice legate dezvoltarea, educație, instruirea a copiilor cu TSA; să informeze. Dezvoltarea profesională continuă: să îmbogățească continuă a bagajului de cunoștințe specificul dezvoltării, educației și instruirii și asistenței psihopedagogice a copiilor cu dizabilități multiple; să elaboreze strategiile de (auto) dezvoltare; să formeze noile deprinderi și abilități psihopedagogice.
Precondiții
1. Discipline anterior studiate: Psihologia generală, Psihologia dezvoltării, Psihologia specială. Pedagogia generală, Pedagogia specială, Anatomia și Fiziologia Omul; 2. Condiții prelabile: - cunoașterea concepțiilor de bază: legitățile dezvoltării copilului cu TSA, specificul realizării unei evaluări, - operaționalizarea terminilor în domeniul: cerințele educaționale speciale, adaptarea curriculară, intervenția psihopedagogică, evaluarea, familia, cadre didactice, echipa multidisciplinară, evaluarea, organizarea instruirii, - formarea deprinderilor de muncă intelectuală: capacitatea de a elabora un referat, de a căuta și rezuma sursele

bibliografice, de organizarea independentă a activității de învățare și cea practică

Unități de curs

Conceptul tulburării de spectru autist (TSA). Caracteristica psihologică a copiilor cu TSA. Cerințele educaționale speciale pentru copiii cu TSA. Metode de instruire pentru copiii cu TSA. Elaboarea PEI. Adaptarea materialelor. Evaluarea copiilor cu TSA. Intervenție psihopedagogică în cazul intervenției timpurii pentru copiii cu TSA. Intervenție psihopedagogică în cazul comportamentului – problema a copiilor cu TSA. Intervenție psihopedagogică privind dezvoltarea deprinderilor de comunicare. Intervenție psihopedagogică în cazul dezvoltării deprinderilor de autodeservire a copiilor cu TSA. Tulburări de procesare senzorială.

Strategii de predare și învățare

1. Prelegere interactivă prin: expunere, explicare cu aplicarea de tehnologii și specificarea acestora.
2. Prelegere clasică
3. Dezbateri
4. Proiect
5. Învățare situațională
6. Învățare bazată pe problemă
7. Învățare experiențială
8. Seminar interogativ

Strategii de evaluare

1. Prin examen oral sau scris. Examen oral se constituie din:
  - Proba I de evaluare curentă:
  - Proba II de evaluare curentă:
  - Prezentări orale, participări în dezbateri, analiza studiilor de caz, planuri de intervenție elaborate etc.
2. Prin examen scris, care se constituie din: răspunsuri la întrebări din bilet, rezolvarea testului.

Bibliografie

Obligatorie:

1. Maximciuc, V. Probleme psihopedagogice de pregătire a copiilor cu tulburări de spectru autist pentru instituțiile preșcolare inclusive. În: Școala modernă: provocări și oportunități. Materialele Conferinței Științifice Internaționale 5 - 7 noiembrie. IȘE. Resp. ed. A. BOBLOCEANU, Ch.: Tipografia „CAVAIOLI”, 2015. pp. 557-560.
2. Maximciuc, V. Evaluarea psihopedagogică a copiilor cu tulburări de spectru autist. În: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Materiale conferinței științifice a profesorilor și cercetătorilor Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”: 75 de ani de fondare. Resp. ed. I. RACU, ș.a. Ch.: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2015. Vol. I, pp. 154-160
3. Maximciuc, V. Comportamentul problemă la copiii cu dizabilități multiple: evaluare și intervenție. In: Simpozionul Internațional “Școala – principalul mijloc de păstrare a libertății sufletului în mediu ornat” Ediția a II. Bacău: Tipografia PolimedPublishers ISSN 2457-7197 p.141-144
4. Maximciuc V., Cenușa I. Stimularea dezvoltării limbajului la copiii cu tulburarea de spectru autist. In: Psihologie, 2017,nr.3-4, p.44-54
5. Maximciuc, V.; Kuzminkina, N.; Camera senzorială în abilitarea copiilor. Ch.: ASEM, 2015. 79 p.
6. Maximciuc V. Problema dizabilității mintale în tulburări de spectru autist. In: Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului. Materiale conferinței științifice anuale ale profesorilor și cercetătorilor UPS “I. Creangă”. Chișinău: Tipografia UPS “I. Creangă”, 2017, seria XIX, vol. I, p. 181-187.
7. Maximciuc V. Problema funcționării sistemului senzorial la copii cu tulburarea de spectru autist. În: Revista de științe socioumane, 2018, Nr.1(38), p. 26-32
8. Maximciuc V. Instruirea părinților în pregătirea temelor pentru acasă pentru copiii cu tulburarea de spectru autist. În. Curriculum școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. Materiale conferinței științifice internaționale 7-8 decembrie. Chișinău: ISE (Lyceum), 2018, p. 538-542.
9. Maximciuc V. Problema socializării persoanelor cu tulburarea de spectru autist. În: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Chișinău : S. n., 2019 (Tipogr. UPS "Ion Creangă"),Vol I, p. 135-143.

10. Maximciuc V. Tulburări de limbaj în disontogenii. Suport de curs. Chișinău: Garomont Studio, 2019.
11. Максимчук В.Г., Брума В. Особенности проявления поведения у детей с расстройствами аутистического спектра ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: ОПЫТ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ / Сборник научных статей по материалам IV Международной научно- практической конференции (6 ноября 2020 г., г. Уфа) / – Уфа: Изд. НИЦ Вестник науки, 2020, с. 298-306.
12. Maximciuc V., Corcevoi N. Problema de asistență psihopedagogică la distanță a copiilor cu tulburări din spectrul autist în condițiile Covid-19. Asistența complexă a copiilor cu cerințe educaționale speciale în mediul educațional incluziv materialele conferinței științifice internațional. Chișinău: (Tipogr. UPS "Ion Creangă"), 2020 p.145-151.
13. Ron Leaf, Jonh McEachin, Jamison Dayharsh, Marlene Boehm Strategii de modificare a comportamentului copiilor autiști. București: Editura Frontiera, 2010.
14. Ron Leaf, Jonh McEachin, Jamison Dayharsh, Marlene Boehm Partea a II-a. Programe de lucru. București: Editura Frontiera, 2011.
15. Марк Санберг Программа оценки навыков речи и социального взаимодействия детей с аутизмом и другими нарушениями развития. Из-во: MEDIAL, 2008.
16. Psihopedagogie specială. Modele de evaluare și intervenție. Coordonat de Adrian Roșan. Cluj- Napoca: Polirom 2015.
17. Максимчук, в. Нарушение сенсорной интеграции у детей с нарушениями аутистического спектра. "Актуальные проблемы психологического и социально-педагогического сопровождения детей с особенностями психофизического развития в учреждениях образования". Специальное образование: традиции и инновации: материалы V Международной научно-практической конференции; г. Минск, 14-15 апреля 2016 / Беларус. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол.: С.Е. Гайдукевич и др. - Минск: БГПУ, 2016
18. Максимчук, В. Практические методы коррекции агрессивного поведения у дошкольников с нарушениями аутистического спектра. În: „Diminuarea comportamentelor agresive la copii: idei – experiențe – bune practici”. Materialele Conferinței științifice națională cu participare internațională. Resp ed. șt.: Racu Igor, Chișinău: Tipografia UPS „Ion Creangă”, 2015. pp. 258- 263
19. Максимчук В.Г. Развитие коммуникации у детей с расстройствами аутистического спектра. În: Специальное образование. Материалы XIV международной научно-практической конференции. 25-26 апреля. Санкт – Петербург: ЛГУ им. А.С. Пушкина, с. 75-79.

Opțională:

1. Preda R. Intervenții corectiv-compensatorii și educative la preșcolarii cu dizabilități. În Preda V. (Ed). Elemente de Psihopedagogie Specială. Colecția Universitaris. Seria Pedagogie, EiKON, Cluj-Napoca, 2007.
2. Preda V. Caracteristici comportamentale și intervenții educative în cazul copiilor cu autism, Revista de psihopedagogie, 2005, nr.1, pp. 70-85.
3. Preda V. Programe de intervenție timpurie și practice educative destinate copiilor cu dizabilități și cu întârzieri în dezvoltare. În Revista de Psihopedagogie, 2006, nr. 1, pp.77-96
4. Preda V. Psihopedagogia intervenției timpurii, Suport de curs, sem. 7, UBB, facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Catedra Psihopedagogie specială, 2007.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Asistența logopedică
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie, Catedra de PPS
Titular de curs	Valentina Olarescu dr., conf. univ.
Cadre didactice implicate	Valentina Olarescu dr., conf. univ.
e-mail	volarescu@yahoo.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
S.02.O.012	5	I	II	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
<p>Asistența logopedică se înscrie reușit printre disciplinele fundamentale de studiu în cadrul programului respectiv. Ea stă la baza formării competențelor cadrelor didactice în domeniul logopediei. În acest sens, Asistența logopedică corelează optimal cu celelalte cursuri din program, cât și cu stagiul de practică logopedică.</p>
<p>Competențe dezvoltate în cadrul cursului</p> <p>Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea și înțelegerea esenței Asistenței logopedice. Cunoașterea metodelor specifice și generale de terapie logopedică, specificul organizării ARL.</p> <p>Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea cunoștințelor asimilate, a deprinderilor și abilităților formate în cadrul cursului de logopedie, a metodelor și tehnicilor de terapie logopedică</p> <p>Raționare și decizii: identificarea și operarea corectă cu noțiunile specifice tulburărilor de limbaj; construirea exactă a evaluării logopedice; enunțarea adecvată a deciziilor. formularea competență a judecăților de ordin logopedic;</p> <p>Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: aprecierea importanței cunoașterii specificului de dezvoltare a limbajului și receptarea adecvată a acestei informații. schimbul pertinent de informații de domeniu; etc.</p> <p>Dezvoltarea profesională continuă: desăvârșirea continuă a cunoștințelor, abilităților și competențelor specifice logopediei. dezvoltarea unor noi competențe logopedice;</p>
<p>Finalități de studii</p> <p>Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: aplicarea cunoștințelor teoretice și practice de asistență și terapie logopedică; să identifice conținutul, esența și particularitățile psihicului; să explice structura și evoluția limbajului, orientările de bază în logopedie; să distingă, să definească și să exemplifice tulburările de limbaj să diferențieze și să explice particularitățile individual – tipologice ale personalității,</p> <p>Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să folosească metodele și tehnicile logopedice, psihologice și pedagogice; să utilizeze cunoștințele asimilate în practica terapiei limbajului,</p> <p>Raționare și decizii: să contribuie la dezvoltarea psihică a copilului cu tulburări de limbaj; să acumuleze un bogat material informativ cu privire la psihologia limbajului și comunicării. Să argumenteze noțiunile, judecățile, raționamentele logopedice, enunțarea deciziilor respective etc.</p> <p>Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: să formuleze corect gândurile, ideile logopedice; să formuleze și să adopte asistența/terapia limbajului pentru prevenirea și studierea impactului tulburării asupra dezvoltării copiilor</p> <p>Dezvoltarea profesională continuă: să formeze noi deprinderi și abilități practice; să desăvârșască continuu cunoștințele, abilitățile și competențele specifice logopediei.</p>
<p>Precondiții</p> <p>Pentru a înțelege și a însuși cursul „Asistența logopedică”, masteranzii trebuie să posede cunoștințe de anatomie și fiziologie a activității sistemului nervos central, a structurii și funcționării analizatorilor, neuropsihologia, psihologia specială, Logopedie.</p>
<p>Unități de curs</p> <p>Etapele și conținutul etapelor ARL. ARL în dislalie. Obiectivele operaționale ale ARL în disartrie.. ARL în rinolalie.</p>

ARL în disgrafie și dislexie. Obiective imediate și de perspectivă Principiile ARL în alalie. Organizarea metodică generală a ARL în afazie. Abordarea tratamentului complex în tulburări de ritm și fluentă. Tulburări de voce profesionale, prevenția, prognosticul. Mutismul. Tulburări de dezvoltare a limbajului

Strategii de predare și învățare

Ținând cont de principiul interacțiunii active profesor – student, de caracterul materiei de studiu, de caz, situație etc., vor fi aplicate: expunerea euristică, conversația, demonstrația, modelarea, algoritimizarea, problematizarea, descoperirea, studiul de caz, cooperarea, simularea, asaltul de idei, exercițiul, experimentarea, consultația, referatul, extemporalul ș.a.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă: Clasice, interactive, portofoliu, proiecte.

Testarea orală și rezolvarea problemelor la seminarii. Testarea în scris la lucrările de control, de laborator. Portofoliul. (60 % din nota finală).

Evaluarea finală de examen:

Testarea orală/scris. Portofoliul cu prezentarea de către student a lucrărilor de laborator și de control executate pe parcursul semestrului I. (40 % din nota finală).

Strategii de evaluare: *observarea și aprecierea verbală, chestionarea orală, lucrările scrise, testele docimologice, verificarea prin lucrări practice, examenele, scarile de apreciere, verificarea.*

Bibliografie

Obligatorie:

1. Vrajmaș E., Stănică C., Terapia tulburărilor de limbaj-intervenții logopedice, Buc., Ed I-1994; ed II-1997.
2. Mititiuc I., Ghid practic pentru identificarea și terapia tulburărilor de limbaj, Iași, 1999
3. Olărescu, V., Ponomari D., Asistența logoped și psihologică. Principii. Metodologii. Perspective. Chiș, 2012,
4. Olărescu V., Ponomari D., Logoritmica.. Chiș., 2019
5. Olărescu V., Ponomari D., Ghid metodologic Intervenția complexă psiho-logopedică în TL, 2019
6. Olărescu V., Ponomari D., Логопедия. От теории к практике. Киш., 2017

Opțională:

1. Verza E. Tratat de logopedie, buc., 2003
2. Vrajmaș E., Stănică C., Terapia tulburărilor de limbaj-intervenții logopedice, Buc, Ed I-1994; ed II-1997.
3. Olărescu V. Logopedia. Diagnostic și perspective. Chiș., 2008

ANUL II, SEMESTRUL III

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Asistența psihopedagogică a copiilor dizabilități severe
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie specială, Catedra Psihopedagogie specială
Titular de curs	Maximciuc V. , dr., conf. univ.
Cadre didactice implicate	Catedra Psihopedagogie specială
e-mail	vmaximciuc@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
S.03.A.013	5	II	III	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
Asistența psihopedagogică a copiilor cu dizabilități multiple este o disciplină necesară pentru aprofundarea cunoștințelor despre specifiul intervenției psihopedagogice pentru acești copii.
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea delimitărilor conceptuale; înțelegerea legităților generale și specifice ale dezvoltării copiilor cu dizabilități multiple; cunoașterea metodelor de evaluare și abordări individualizate și diferențiate pentru copiii cu dizabilități multiple.
Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea cunoștințelor asimilate, a deprinderilor și abilităților formate pe baza cunoștințelor specifice dezvoltării copiilor cu dizabilități multiple, educației și instruirii lor. Aplicarea metodelor și tehnicilor de evaluare a dezvoltării, elaborarea programelor de intervenție psihopedagogică pentru copii cu dizabilități multiple în diferite domenii: intervenție timpurie, dezvoltarea comunicării, dezvoltarea deprinderilor sociale, diminuarea comportamentului problemă, formarea deprinderilor de învățare și autodeservire, incluziunea socială.
Finalități de studii realizate la finele cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să cunoască delimitările conceptuale; să înțeleagă legitățile generale și specifice ale dezvoltării copiilor cu dizabilități multiple; să cunoască legitățile, mecanismele, dinamicii și conținutului dezvoltării, educației și instruirii a copiilor cu dizabilități multiple.
Raționalizare și decizii: să identifice și să opereze corect cu concepte principale ale domeniului; să formuleze competent judecățile de ordin psihopedagogic privind proiectarea planurilor individualizate pentru copii cu dizabilități multiple; să construiască exact a raționamente; să enunțe adecvat deciziile.
Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: să formuleze corect gândurile, ideile privind legitățile, mecanismele, dinamica și conținutul dezvoltării, educației și instruirii cu dizabilități multiple și să aplice intervențiile psihopedagogice necesare; să înțeleagă și să recepționeze adecvat fenomenele psihopedagogice legate dezvoltarea, educație, instruirea a copiilor cu dizabilități multiple; să informeze corect și adecvat.
Dezvoltarea profesională continuă: să îmbogățească continuă a bagajului de cunoștințe specifice dezvoltării, educației și instruirii și asistenței psihopedagogice a copiilor cu dizabilități multiple; să elaboreze strategiile de (auto) dezvoltare; să formeze noile deprinderi și abilități psihopedagogice.
Precondiții
1. Discipline anterior studiate: Psihologia generală, Psihologia dezvoltării, Psihologia specială. Pedagogia generală, Pedagogia specială, Anatomia și Fiziologia Omul.
2. Condiții prealabile:
- cunoașterea concepțiilor de bază: legitățile dezvoltării copilului cu dizabilități multiple, specificul realizării unei evaluării,
- operaționalizarea terminilor în domeniul: cerințele educaționale speciale, adaptarea curriculară, intervenția psihopedagogică, evaluarea, deprinderea, activitatea obiectivă,

- formarea deprinderilor de muncă intelectuală: capacitatea de a elabora un referat, de a căuta și rezuma sursele bibliografice, de organizarea independentă a activității de învățare și cea practică.

Unități de curs

Conceptul dizabilității multiple. Caracteristica psihopedagogică a copiilor cu dizabilități multiple (surdocecitate, combinația dizabilităților auditive și intelectuale, dizabilităților văzului și intelectului, sistemului locomotor și intelectului.). Asistența psihopedagogică pentru copiii cu dizabilități multiple. Educația și instruirea pentru persoane cu dizabilități multiple. Conținuturi programelor de studii. Importanța familiei care educă copiii cu dizabilități multiple. Clasificarea dizabilităților multiple după M.V. Jigoreva. Evaluarea pedagogică. Planificarea și realizarea activităților pedagogice. Specificul asistenței psihopedagogice în lucru cu cartea. Particularitățile realizării activităților în cazul incluziunii ocazionale sau parțiale. Formarea deprinderilor sociale. Proiectarea planului individualizat conform cerințelor (ghidul de elaborarea planului individualiza) la disciplini.

Strategii de predare și învățare

9. Prelegere interactivă prin: expunere, explicare cu aplicarea de tehnologii și specificarea acestora.
10. Prelegere clasică
11. Dezbateri
12. Proiect
13. Învățare situațională
14. Învățare bazată pe problemă
15. Învățare experiențială
16. Seminar interogativ

Strategii de evaluare

3. Prin examen oral sau scris. Examen oral se constituie din:
  - Proba I de evaluare curentă:
  - Proba II de evaluare curentă:
  - Prezentări orale, participări în dezbateri, analiza studiilor de caz, planuri de intervenție elaborate etc.
4. Prin examen scris, care se constituie din: răspunsuri la întrebări din bilet, rezolvarea testului.

Bibliografie

Obligatorie:

1. ADLER A. – Cunoașterea omului, Ed. Stiintifica, 1991
2. BROLIN D.E. – Vocational preparation of persons with handicaps, second edition, Bell&Howell Co., 1982
3. HATZANI A. – Evaluarea copilului cu surdocecitate – Ghid de dezvoltare, Ed. SEMNE 94, 2000
4. MAXIMCIUC, V.; KUZMINKINA, N.; Camera senzorială în abilitarea copiilor. Ch.: ASEM, 2015. 79 p.
5. MAXIMCIUC, V. Intervenția psihologică în dezvoltarea emoțională a copiilor cu dizabilități. În: International Simposium „School – the best way of keeping the liberty of soul in oppressed environment”. Materialele Seminarului Internațional „Abordări terapeutice multidisciplinare pentru persoanele cu deficiențe și particularități ale intervenției”, 27 - 29 mai 2015, România, Bacău, pp.150-155.
6. МАКСИМЧУК, В. Особенности взаимоотношения родитель-ребёнок с психофизическими нарушениями в современных условиях. În: Восточное партнерство в сфере педагогических инноваций в инклюзивном образовании. Материалы Международной научно-практической конференции в рамках международного проекта Темпус «Inovest». Chișinău, 2015 ss. 110-113. ISBN 978-9975-134-00-2
7. МАКСИМЧУК, В. Влияние педагогической компетентности родителей на формирование коммуникативных навыков у детей с множественными нарушениями. În: 10th Eastern and Central European Regional Conference on Alternative and Augmentative Communication „Non-verbal communication as a means of achieving social and human rights”. Conferința Științifică Internațională 12-14 octombrie. Resp. ed. A. RACU, ș.a. Ch.: Tipografia Centrală, 2015. pp. 92-97.
8. МАКСИМЧУК, В. Детско-родительские взаимоотношения в семьях воспитывающих детей с психофизическими нарушениями. In: Социальная и психопедагогическая помощь семье: опыт, проблемы перспективы. Материалы Международной научно-практической конференции. Минск, 2017,

9. POPOVICI D.V. – Dezvoltarea comunicării la copiii deficienți mintal, Ed. Pro-Humanitate, București, 2000
10. POPOVICI D.V. – O experiență suedeză – Folke Bernadotte, in Revista de Educație Specială, nr. 1/1991
11. PREDA V – Psihologia deficienților vizuali, vol. 1, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1993

Opțională:

1. PREDA V – Probe de psihodiagnostic pentru evaluarea copiilor deficienți, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Colecția Psihoped-info. Nr. 1-2/1997
2. RADU GH. – Cerințe pentru un model adaptat de învățare, decurgând din particularitățile dezvoltării la handicapații mintal, (II) in Revista de Educație Specială, nr. 2/1993
3. RADU I.D. – Un experiment de educație și recuperare a unor copii deficienți mintal, multiplu handicapați, in Revista de Educație Specială, nr. 2/1993
4. RECTORY PADDOCK LONDON – În căutarea unui curriculum – note privind educația copiilor cu handicap mintal sever, UNICEF, 2001.
5. ROBANESCU N. – Reeducarea neuro-motorie, Ed. Medicală, București, 1992

Denumirea programului de studii	Educație integrată și terapia persoanelor cu cerințe educaționale speciale
Ciclul	II, Masterat
Denumirea cursului	Istoria PPS în R.Moldova
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Racu A., dr.hab., prof.
Cadre didactice implicate	Catedra de Psihopedagogie Specială
e-mail	apdi@humanitas.md

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
S.03.A.014	5	II	III	150	35	115

Descrierea disciplinei
Structura organizațională și principiile pedagogice ale învățământului pentru copii cu dizabilități din Republica Moldova – istoric. Dezvoltarea sistemului Național al Învățământului Special: istorie și actualitate. Organizarea și structura învățământului special în Republica Moldova la etapa actuală. Pregătirea specialiștilor în domeniul psihopedagogiei include studierea aprofundată a problemelor teoretico-practice privind integrarea și incluziunea copiilor/tinerilor cu dizabilități.
Obiective:
La nivel de cunoaștere și înțelegere vor putea să: - opereze cu principalele concepte specifice educației incluzive; - descrie rolul și responsabilitățile principalilor factori implicați în susținerea activităților specifice și în sprijinirea persoanelor aflate în dificultate; - opereze cu principalele concepte specifice fiecărei categorii de deficiențe. La nivel de aplicare (competențe) vor putea să: - identifice principalele caracteristici care alcătuiesc tabloul clinic al fiecărui tip de deficiență în parte; - descrie etiologia și aspectele patologice care determină apariția deficiențelor; - aplice procedee adecvate de activizare /motivare a elevilor la lecție. <i>La nivel de atitudini și valori vor putea să:</i> - inoveze practica pedagogică, promovând strategii și metode eficiente, supervizate; - dezvolte motivații de cunoaștere mai bună și mai profundă a particularităților psihofiziologice a copiilor cu CES - disemineze informația privind educația specială în școala generală.
Finalități de studii
La nivel de cunoaștere și înțelegere: - să înțeleagă și să explice principalele teorii, concepții, principii și metode din domeniul educației integrate/incluzive. - să identifice cele mai avansate tehnici de terapie, recuperare și cercetare din domeniul educației speciale și integrate. - să explice evoluția principiilor normalizării, integrării și incluziunii, etapele dezvoltării educației integrate/incluzive. La nivel de aplicare: - să elaboreze programe educative personalizate și individualizate de recuperare a copiilor cu dizabilități. - să devină formatori pentru educația integrată în întreg sistemul general de învățământ. - să elaboreze și să implementeze proiecte privind integrarea copiilor cu nevoi speciale în școala incluzivă. - să colaboreze cu profesorii și familiile elevilor cu handicap, în procesul de aplicare a strategiilor didactice din domeniul educației integrate/incluzive. La nivel de atitudini și valori: - să-și dezvolte și să prezinte o viziune de ansamblu asupra momentelor semnificative privind dezvoltarea psihopedagogiei integrării – ca o ramură modernă a psihopedagogiei speciale. - să-și formeze atitudini față de principalele avantaje și limite ale integrării și incluziunii pentru domeniul educației speciale, delimitând factorii incluziunii educaționale eficiente.

- să analizeze experiența internațională și modelele autohtone de implementare a principiilor normalizării, integrării și incluziunii.
- să aplice modele eficiente de organizare ale învățământului integrat/incluziv pentru elevi cu dizabilități.

Pre-rechizite (precondiții)

- cunoștințele despre copii în dificultate/categoriile de copii aflați în dificultate și problemele acestora.
- cunoștințe despre strategii, metode și tehnici de influențare activă a politicilor sociale de sprijin a copiilor aflați în dificultate,
- abilitățile de analiză de utilizare a tehnologiilor informaționale în scopul protecției juridico-socială și specială a copilului aflat în dificultate

Evaluarea curentă

Evaluarea curentă: sistemul de evaluare cuprinde procedeele de evaluare continuă bazată pe activitățile de seminar și evaluare sumativă prin examen de semestru.

Evaluarea finală de examen

Evaluarea finală se va realiza sub forma unui examen scris (tip grilă, combinat cu chestiuni teoretice), nota finală fiind constituită din următoarele entități: a) 40 la sută examenul final, b) 30 la sută aplicații practice și teme de cercetare (un studiu de caz), 15 la sută evaluarea proiectului de semestru – la care se adaugă 15 la sută contribuții de cercetare originale (contribuție personală).

Conținutul cursului

Dimensiunile istorice și epistemologice ale dezvoltării științei psihopedagogiei speciale în corelație cu istoriografia universală despre atitudinea societății umane față de persoanele cu dizabilități. Evoluția viziunilor societății asupra persoanelor cu deficiențe senzoriale, intelectuale și fizice grave. Etapele de bază ale afirmării și dezvoltării pedagogiei speciale: atitudinea societății față de copii și adulții cu deficiențe fizice, senzoriale și intelectuale grave în antichitate și Evul Mediu „Legea” lui Aristotel și Seneca privind exterminarea copiilor cu tulburări de dezvoltare. apariția ideilor științifice privind necesitatea și posibilitatea asistenței persoanelor cu deficiențe grave (Epoca Renașterii). fundamentarea filosofică și psihologică a posibilității și necesității instruirii persoanelor cu dizabilități senzoriale grave. Rolul lui D. Diderot în fundamentarea filosofică și psihologică a posibilității și necesității instruirii persoanelor cu tulburări senzoriale (orbii, surzii). Primul experiment al lui Ponso de Leon (sf. sec. XVI). dezvoltarea experienței empirice autohtone și străine în domeniul instruirii orbilor, surzilor, retardaților mintali în baza concepțiilor de pedagogie generală ale lui Y. A. Komensky, M. Montessori, I. Pestalozzi, etc. evidențierea pedagogiei speciale în contextul pedagogiei generale, raportul dintre aspectele speciale și cele generale în conținutul ei. Aportul marilor savanți din străinătate la evoluția ideilor științifice privind obiectivele, conținutul și metodele de instruire a copiilor cu deficiențe senzoriale și intelectuale (V. I. Ferriu, E. Seguin, J. Itard etc.). diferențierea pedagogiei speciale (națională și de peste hotare) după defectul de bază al copilului (dizabilități de auz, vorbire, intelect, vedere etc.) – tiflopedagogia, surdopedagogia, oligofrenopedagogia, logopedia; după vârstă – pedagogia preșcolară, școlară, specială pentru adulți (inceputul sec. XX). Evoluția învățământului special în Republica Moldova (până la sfârșitul anilor 80 ai sec. XX). Perioada sovietică în dezvoltarea pedagogiei speciale autohtone (1940-1941; 1944 – sfârșitul anilor 80 ai sec. XX). Noile direcții ale pedagogiei speciale autohtone în contextul pedagogiei speciale mondiale, cauzate de evenimentele politice, economice și sociale din perioada după '90 sec. XX. Noțiunea sovietică de „copil cu deficiențe” și căile de integrare în societatea de tip socialist. Teoria lui L.S. Vâgotski privind dezvoltarea copilului cu dizabilități senzoriale și intelectuale, influența ei asupra

procesului de formare a bazelor pedagogiei speciale. Realizările și dificultățile pedagogiei speciale sovietice în soluționarea problemei primordiale – obținerea studiilor de către „copiii cu deficiențe” în cadrul sistemului de stat de instruire și educare. Aportul defectologilor sovietici la dezvoltarea pedagogiei speciale (V. P. Kașcenko, E. K. Graciova, T. A. Vlasova, A. N. Gaborov, G. M. Dulnev, A. I. Diacikov, F. F. Rau, L. V. Zankov, A. R. Luria, G. E. Suhoreva, H. S. Zamski, A. I. Ivanițchi etc.).

Transformările social-economice din Republica Moldova anilor '90 sec. XX, – condiție obligatorie a schimbărilor din sistemul învățământului special, legate de umanizarea politicii de stat față de copiii, lărgirea contingentului lor (copiii cu deficiențe/handicap senzoriale, retard intelectual, tulburări fizice și emoționale, comportament social neadaptat, autism precoce etc.). Obiectivele principale ale învățământului special în etapa actuală, utilizarea capacităților personale ale copiilor cu dizabilități, orientate spre descoperirea capacităților individuale menite să sporească gradul de abilitare în perioada preșcolară a vieții, abilitare, adaptare socială, reabilitare și integrare în perioada școlară, ca o necesitate dictată de societatea în

continuă schimbare, evidențierea posibilităților de care dispun școlarii cu dizabilități, în perspectiva pregătirii lor pentru muncă, pentru integrarea socială. Structura organizațională și principiile pedagogice ale învățământului pentru copii cu dizabilități din Republica Moldova – istoric. Dezvoltarea sistemului Național al Învățământului Special: istorie și actualitate.

Bibliografie:

Obligatorie:

1. Păunescu C., Mișu I., Psihopedagogie specială integrată. Handicapul mintal. Handicapul intelectual, Ed. PRO Humanitate, București, 1997.
2. Popovici D.V., Elemente de psihopedagogia integrării, Ed. Pro Humanitate, București, 1999.
3. Verza E., (coord.), Metodologii contemporane în domeniul defectologiei și logopediei, Ed. Universității București, 1987.
4. UNESCO/UNICEF, Pachet de resurse pentru instruirea profesorilor. Cerințe speciale în clasă, UNESCO, 1993.
5. Neamțu C., Gherguț A., Psihopedagogie specială, /Ghid practic pentru învățământul deschis la distanță/, POLIROM, 2000.

Opțională:

6. Radu Gh. (2002), Psihologie școlară pentru învățământul special, București, Ed. Fundației „Humanitas”.
7. Verza Em. (1998). Psihopedagogia specială, București, EDP.
8. Racu A., Danii A. (2007), Psihopedagogia specială (sinteze). Ed. Univers Pedagogic, Chișinău.
9. Racu A., Popovici D. V. (2007), Danii A. Intervenția Psihopedagogică în școala incluzivă. Ed. Univers Pedagogic, Chișinău.

Denumirea programului de studii	Educație integrată și terapia persoanelor cu cerințe educative speciale
Ciclul	II
Denumirea cursului	Terapii educațional-recuperative
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Psihologie și Psihopedagogie Specială, catedra Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Victoria Maximciuc, dr., conf. univ.
Cadre didactice implicate	Catedra Psihopedagogie Specială
e-mail	vmaximciuc@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
S.03.A.014	5	II	III	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
Cursul întemeiază demersul pregătirii profesionale aplicative, urmărește formarea competențelor pedagogice de bază, necesare unui pedagog special: dezvoltarea conceptelor, teoriilor, legităților și strategiilor de protecție, educație și recuperare; formarea competențelor de valorificare a rezervelor potențiale ascunse ale copiilor cu CES; identificarea unor surse de informare și de documentare necesare pentru activități cognitive și investigaționale în dizabilități.
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să elaboreze modele de diagnostic pedagogic diferențial, să evalueze componentele curriculare pe domenii și arii de dezvoltare și recuperare; să determine tehnologii complexe moderne pentru cazuri educaționale individuale, să promoveze tehnologii educaționale complexe în traininguri, seminare, sesiuni cu părinții copiilor cu incapacități multiple
Formarea competențelor de creativitate: se folosească cunoștințele privind diferite tipuri de terapii educaționale aplicate în lume; să delimiteze a stărilor de incapacitate multiplă de alte tipuri de deficiențe, să proiecteze activități individuale.
Finalități de studii
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să analizeze sistemele educaționale speciale, aplicate în lume; să identifice a terapii educaționale aplicate în experiențe istorice; să delimiteze a stările de incapacitate multiplă de alte tipuri de deficiențe.
Raționare și decizii: să identifice și să opereze corect cu noțiunile specifice terapiilor educaționale și recuperative; să adapteze conform schimbărilor în componentele curriculare: domenii curriculare, arii de interes pentru copii.
Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: să prezinte comunicările științifice cu analiza sistemelor educaționale și recuperative; realizarea dezbaterilor cu scop de evaluare a componentelor curriculare pe domenii de dezvoltare și arii de interes, prezentări în plan comparativ a trăsăturilor specifice pentru diferite sisteme educaționale; să efectueze investigarea pe teren a tehnologiilor moderne educaționale aplicate; să scrie un eseu cu tematică terapii educaționale și recuperative.
Dezvoltarea profesională continuă: să participe la seminare metodologice; să prezinte rapoarte privind studierea experienței de educație și recuperare; activități în sesiuni științifice, simpozioane, întruniri metodice.
Precondiții
1. Discipline anterior studiate: psihologie specială, pedagogie specială, psihopedagogie persoanelor cu dizabilități multiple, terapia ocupațională. 2. Condiții prealabile: - cunoașterea conceptelor de bază; - operaționalizarea terminilor în domeniul: terapie, educație, recuperare, planul individualizat, model curricular. - formarea deprinderilor de muncă intelectuală: potențial de a căuta și rezuma sursele bibliografice, de organizarea independentă a activității de învățare, realizarea unei cercetări independente, interpretarea rezultatelor obținute, elaborarea unei activități individualizate
Conținutul unităților de curs
Tema 1. Conceptul terapiilor educaționale recuperatorii Obiectul de studiu și funcțiile. Scurt istoric. Influența terapiilor educaționale recuperative asupra dezvoltării copilului.

Desfășurarea procesului de terapie educațională. Relațiile dintre componente terapiei educaționale pentru persoane cu deficiențe. Recomandări cu privire la inițierea terapiei educaționale la persoane cu CES.

Tema 2. Ergoterapia

Principiile ergoterapiei. Definiții și accepțiuni ergoterapiei. Criterii de selecție activităților de ergoterapie. Obiectivele ergoterapiei. Etapele procesului ergoterapiei. Analiza activităților ergoterapiei. Clasificarea mijloacelor tehnice folosite în ergoterapie. Criterii folosite pentru alegerea activităților în ergoterapie. Cerințele în organizarea cabinetului de ergoterapie. Competențele ergoterapeutului.

Tema 3. Art –terapie

Scopul și funcțiile art terapiei. Desenul și pictura la copii. Caracteristice generale ale desenului și picturii la copiii cu deficiențe. Direcțiile art – terapiei. Tehnici de terapie plastică aplicate copiilor cu deficiențe mintale. Impactul art-terapiei asupra dezvoltării copiilor cu dizabilități. Metodele art-terapiei aplicate pentru diferite categorii de copii cu dizabilități. Abordări pedagogice în formarea culturii plastice în diferite vârste la copiii cu CES. Organizarea art- terapiei.

Tema 4. Muzicoterapia

Muzicoterapia și reeducarea. Muzicoterapia și terapia cognitivă. Muzicoterapia și integrarea socioafectivă. Obiective specifice ale muzicoterapiei. Forme de organizare a activității educațional- terapeutice de tip muzical. Strategii educațional – terapeutice folosite în muzicoterapie.

Tema 5. Ludoterapia

Conceptul ludoterapiei. Direcții și tipuri ludoterapiei. Conceptualizarea și etapele desfășurării. Delimitări conceptuale aplicate în ludoterapia. Realizarea ludoterapiei în mod individualizat. Particularitățile aplicării ludoterapiei în cazul copiilor cu CES (anxietatea, comportament, tulburări de spectru autist, hiperactivitate, agresivitatea, reținerii în dezvoltarea psihică, disfuncții minimale ale creierului, ludoterapia în familie).

Tema 6. Terapia prin poveste

Conceptul terapiei prin poveste. Scopul și principiile terapiei prin poveste. Proiectarea activităților pentru diferite categorii de copii cu dizabilități. Impactul terapiei prin poveste asupra dezvoltării copiilor cu CES. Proiectarea terapiei prin poveste pentru copii cu dizabilități multiple.

Tema 7. Terapia senzorială

Impactul terapiei senzoriale asupra dezvoltării copiilor. Echipamentul folosit în organizarea camerei senzoriale. Indicațiile și influența. Planificarea activităților în camera senzorială. Proiectarea activităților pentru copii obișnuiți și pentru diferite categorii de copii cu dizabilități.

Strategii de evaluare

1. Prin examen oral sau scris. Examen oral se constituie din:
  - Proba I de evaluare curentă:
  - Proba II de evaluare curentă:
  - Prezentări orale, participări în dezbateri, analiza studiilor de caz, planuri de intervenție elaborate etc.
2. Prin examen scris, care se constituie din: răspunsuri la întrebări din bilet.

Bibliografie

Obligatorie:

1. Bucinschi, C., Evaluarea nevoilor de servicii ale persoanelor cu handicap neinstituționalizate, INPCESPH.- București, 2005.
2. Bucun , N., și colab., Evoluția proceselor de integrare a persoanelor cu cerințe speciale.- În: integrarea școlară a copiilor cu cerințe speciale, Chișinău, 1998.
3. Crețu ,Virginia, Ghidul de educație a copilului cu handicap în familie, București, A.N.p.H. Anul European al persoanelor cu Handicap, 2003.
4. Crețu ,Virginia, Standardele ocupaționale în domeniului handicapului, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap, - București, 2003.
5. Maximciuc, V.; Kuzminkina, N.; Camera senzorială în abilitarea copiilor. Ch.: ASEM, 2015. 79 p.
6. Popovici, D.,V., Matei, R.S., Terapia ocupațională pentru persoanele cu deficiențe,- Constanța, Editura Muntenia, 2005.

7. Racu, A., Popovici D., V., Crețu, V., Racu S., Bacinschi, C., Asistența socială a persoanelor cu dizabilități Chișinău, 2007.

Opțională:

1. Ionescu Lia, Instituție specializată sau educație integrată, București, Editura Humanitas, 1991.
2. Lambert, J., L., Învățământul special și handicapul mintal, -, Freiburg, Elveția, trad. română, -București, Editura Humanitas, 1998.
3. Popovici, D., V., Elemente de psihopedagogia normalizării, - București, Editura Humanitas, 1999.
4. Popovici, D., V., Matei, R.S., Terapia ocupațională pentru persoanele cu deficiențe. Constanța, 2005.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu cerințe educaționale speciale
Ciclul	II
Denumirea cursului	Pedagogie socială
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Rotaru Maria, dr., conf.univ.
Cadre didactice implicate	Racu A., Olărescu V., Maximciuc V., Ciobanu A.
e-mail	mariamarin_18@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
S.03.A.014	5	II	III	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii
Învățământul incluziv are necesitate stringentă de speciști care ar acorda sprijin copiilor cu CES . Competențe profesionale specifice în <i>psihopedagogie specială</i> vs obiectivarea proceselor de asistență, consiliere și intervenție pedagogică specială în instituții incluzive, vor eficientiza munca în sprijinul elevilor cu CES. Cursul completează competențele profesionale cu noi dexterități profesionale în educație.
Competențe dezvoltate în cadrul cursului
Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: <ul style="list-style-type: none">
• de analiză a experiențelor de educație incluzivă în lume ;
• de identificare a suportului acordat copiilor cu CES în experiențe istorice și la etapa actuală în țări cu experiență avansată în domeniu;
• de interpretare a regulilor-standard înaintate față de integrare/incluziune;
• de sesizare a competențelor profesionale necesare cadrelor didactice în educația incluzivă;
• de distingere a politicilor de incluziune școlară în Republica Moldova. Aplicarea cunoștințelor și a concepției: <ul style="list-style-type: none">
• să administreze baze de date și să monitorizeze situația copiilor beneficiari educației incluzive;
• să elaboreze programe de analiza, sinteza, sistematizare și diseminare a experienței de educație incluzivă în lume;
• să elaboreze proiecte-tip de structuri educaționale incluzive pe niveluri;
• să delimiteze conținutul și volumul sprijinului necesar elevilor cu CES în școala incluzivă; Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: <ul style="list-style-type: none">
• să elucideze necesitățile de incluziune școlară în funcție de tipul și gradul deficienței și situația în familie;
• să argumenteze metodologii de investigare a nevoilor elevilor cu dificultăți specifice de învățare;
• să organizeze seminare, mese rotunde cu tematică de incluziune școlară.
Finalități de studii
<ul style="list-style-type: none">
• să definească și să dezvăluie conceptele, legitățile și strategiile organizării educației incluzive;
• să identifice trăsăturile esențiale ale diferitor sisteme de educație incluzivă din lume;
• să elaboreze obiective de referință și operaționale pentru asistența pedagogică în Centru de Resurse din școala incluzivă;
• să delimiteze formele de incluziune școlară ;
• să explice strategiile, principiile, formele și metodele de asistență pedagogică a copiilor cu CES în condițiile educației incluzive.
Precondiții
Cunoștințe din domeniul neurofiziologiei, neuropsihologiei. Cunoștințe despre structurile educaționale speciale, despre condițiile și metodologia instruirii integrate.

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Argumente în favoarea unei pedagogii sociale. Obiectul de studiu al pedagogiei sociale: viața social-psihologică a colectivităților educaționale (clasa de elevi, grupa de studenți), familia (ca obiect de investigație socio-educatională), activitățile cultural-educative, formarea și perfecționarea agenților socio-educationali.

Tema 2. Caracteristicile sociale ale actelor educative: ideologia și sistemele de valori de referință, obiective și norme, modele de comportament așteptate, organizarea și funcționarea instituțiilor educative. Orientările valorice ale mediului, activitățile și interacțiunile, condițiile de viață, condițiile culturale și sociale – semnificația pentru pedagogia socială.

Tema 3. Strategia formativă curentă a pedagogiei sociale - proiectarea unor *situații educative* și a *schimbării actorilor sociali*. Educația - activitate prioritară a societății contemporane Raportul de interdependență dintre educație și dezvoltarea socio-economică. analiza dimensiunilor sociale și psihosociale ale fenomenelor pedagogice (structurile de grup, organizarea socială a proceselor pedagogice, socializarea, relațiile sociale în cadrul educației etc.);

Tema 4. Influența factorilor sociali asupra organizării și funcționării procesului de învățământ. Raportul dintre sistemul de învățământ și alte subsisteme sociale în cadrul formațiunii sociale. Funcțiile economice și socializatoare ale învățământului. Fenomenele educaționale – domeniu al științelor sociale (sociologie, economie, psihologie socială). Colaborarea între perspectivele (inclusiv metodologice) acestor domenii.

Tema 5. Pedagogul social – definirea, locul în clasificatorul ocupațiilor din 3 aprilie, 2014. Funcția de intermediere a pedagogului social. Diferența față de asistentul social. Cerințe de educație și pregătire profesională a pedagogului social. Atribuții și responsabilități ale pedagogului social. Posibilități de dezvoltare a carierei în cadrul profesiei (traseul profesional).

Tema 6. Diversitatea curentelor de pedagogie socială. Primele opere teoretice de importanță unde punctul de vedere social asupra educației capătă o mare extindere: *Republica* lui Platon, *Legile*. Comenius despre aportul social al educației. Pestalozzi (sec.XIX) - punctul de vedere social în educație îmbinat cu prețuirea individului. Paul Barth - pedagogia socială, o pedagogie care vrea să educe prin societate.

Tema 7. Etape istorice ale dezvoltării pedagogiei sociale. Multitudinea de influențe care au modelat societatea de-a lungul timpului. Etapa preparadigmatică - procesul educativ - influențat de filosofie, literatură, religie, norme morale, tradiții. Etapa paradigmatică - începe odată cu Didactica Magna a lui Jan Amos Comenius, cu prima teorie dedicată explicit educației ai instruirii (1657) Etapa postparadigmatică - pedagogie filosofică, pedagogia esenței reprezentant Fr. Herbart - pedagogia existentei, reprezentant H. Pestalozzi. pedagogie științifică.- pedagogie fundamentată pe psihologie, reprezentanți fiind H.Key, A. Binet. - pedagogia fundamentată pe sociologie, reprezentanți - E.Durkheim, Paul. Natorp, pedagogia socială - găsirea punctelor comune dintre pedagogia fundamentată pe psihologie și pedagogia fundamentată pe sociologie.

Tema 8. Teoriile pedagogiei sociale (Edelheim): 1. Importanța educației, fie individuală, fie socială, pentru existența și progresul întregii societăți. 2. Raportul pe care îl are societatea față de problema educației individuale și umane. 3. Problema influenței educative inconștiente a mediului social asupra adulților. .

Tema 9. Declarația de la Salamanca și direcțiile de acțiune în domeniul educației speciale. *Conferința Mondială asupra educației speciale: acces și calitate*. Salamanca, Spania, 7-10 iunie 1994. Dreptul fiecărui copil la educație, proclamat de Declarația Universală a Drepturilor Omului și reafirmat de Declarația Mondială asupra Educației pentru Toți. Principiul călăuzitor al Principiilor-cadru - școlile trebuie să includă în procesul de învățământ totii copiii, indiferent de condițiile fizice, intelectuale, sociale, emoționale, lingvistice sau de altă natură ale acestora. Tendința în politica socială - promovarea integrării și a participării și combaterea segregării.

Tema 10. Pedagogia socială și educația morală. Morala – categorie fundamentală a pedagogiei sociale, teorie a relațiilor omului cu lumea și cu sine, formă de manifestare a conștiinței sociale, ca reflectare a existenței sociale la nivel teoretic și practic. Formarea comportamentului moral prin valorificarea în acțiuni educaționale a egalității în drepturi, a justiției și solidarității, a respectului față de celălalt, a toleranței etc. Educația morală - o necesitate socială. Conștiința și conduita morala - condiții fundamentale ale echilibrului, securității și binelui social.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă se va efectua la orele practice și în două sesiuni speciale de evaluare. Prima sesiune de evaluare va consta din administrarea unui test docimologic, iar cea de a doua sesiune de evaluare va solicita de la caz: scrierea unui eseu consacrat problematicii educației și recuperării copiilor cu CES, prezentarea unei comunicări în baza studiului comparat al literaturii recomandate, elaborarea de programe, curriculum, proiecte educaționale și de recuperare. Evaluarea finală se va face

în formă de examen. Nota finală ca reflecție a rezultatelor evaluării academice a studentului va fi una cumulativă și va deriva din: 1. Nota de la examenul final (40%) și 2. – nota medie de la cele două evaluări curente (60%).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Herbert J. Prelegeri pedagogice, Berlin 1835 Traducere în limba română E.D.P., București, 1987.
2. Popescu V. Succesul și insuccesul școlar - precizări terminologice, forme, manifestări, cauze. În: Revista de pedagogie, nr.12,1991.
3. Copiii din grupul de risc în Europa Centrală de Est: pericole și speranțe. Referatul regional de monitorizare, UNICEF, nr.4, 1997.
4. Moscovici S. Psihologia socială a relațiilor cu celălalt, Iași, Polirom, 1977.
5. Adrian Neculau, Pedagogie socială. Experiențe românești, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1994.

Opțională:

1. Neculau A., Pedagogie socială, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1994.
2. Gh. Dumitrescu, Anghel Manolache, Mihai Roșianu, Pedagogia socială - știința educației permanente a maselor de adulți, București, Editura politică, 1978.
3. Gh.Văideanu, Educația la frontieră de milenii, București, E.D.P., 1988.
4. Anton Pann, Povestea vorbei, EDP, București, 1976.
5. Eugen D. Neculau, Problema ridicării satului românesc, Iași, 1936.

Denumirea programului de studii	Educație integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Terapia integrativă a familiei
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Rotaru Maria, dr., conf. univ.
Cadre didactice implicate	catedra Psihopedagogie specială
e-mail	mariamarin_18@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
S.03.A.015	5	II	III	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul „Terapia integrativă a familiei”, are un caracter teoretico-practic și face parte din seria de discipline ce au misiunea să asigure pregătirea fundamentală a specialistului în psihopedagogie. Cursul prezintă o imagine generală despre terapia familiei, principiile și tehnicile de lucru în consilierea ei. Sunt propuse informații privitor la direcțiile principale în consiliere, accentul este pus pe teoria sistemică a familiei, inclusiv celei cu copii cu dizabilități; metode de evaluare a familiei și metode terapeutice de lucru cu familia, având copii cu dizabilități.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: masteranzii vor avea competențe:

de explicare și interpretare a relației dintre structurile cognitive, afective și comportamentale în procesul de terapie a familiei; de interpretare obiectivă a aspectelor de natură afectiv-comportamentală ce intră sub incidența domeniului terapiei integrative a familiei.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării:

de proiectare, realizare și evaluare a activităților în terapia familiei. de utilizare a unei varietăți de strategii de cunoaștere, formare și dezvoltare personalității umane; de formare a deprinderilor de comunicare asertivă

Raționalizare și decizii:

să opereze corect cu noțiunile disciplinei; să explice specificul evaluării copilului cu dizabilități; să construiască exact raționamentele respective; să exprime adecvat deciziile corespunzătoare.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii:

de dezvoltare a atitudinilor și abilităților necesare unui consilier educațional eficient.

de stimulare a unei atitudini responsabile, pozitive față de dezvoltarea optimă a personalității copilului; să-și dezvolte motivații de cunoaștere mai bună și mai profundă a tehnicilor de consiliere și metodelor psihoterapeutice a familiei și copilului cu dizabilități

Dezvoltarea profesională continuă:

să posede noi deprinderi și abilități în acest domeniu; să dispună de noi competențe în această ramură; să-și desăvârșească permanent cunoștințele, deprinderile, abilitățile și competențele în domeniul disciplinei.

Finalități de studii

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea, înțelegerea și identificarea tehnicilor și metodelor psihoterapeutice recomandabile în activitatea practică, să explice și să determine principiile terapiei familiei.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea metodelor și tehnicilor de lucru cu copilul și cu familia, cultivarea atitudinii și valorilor pozitive față de eforturile și disponibilitățile copiilor în dificultate de a-și soluționa problemele personale și existențiale.

Raționalizare și decizii: operarea corectă cu noțiunile disciplinei; argumentarea specificului evaluării copilului; exactitatea raționamentelor respective; exprimarea adecvată a deciziilor corespunzătoare.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formarea abilităților de asistență psihologică a familiei, dezvoltarea intuiției de a vedea integral familia în procesul psihoterapiei.

Dezvoltarea profesională continuă: perfecționarea continuă a cunoștințelor în domeniul disciplinei; să posede noi

deprinderi și abilități în acest domeniu; să dispună de noi competențe în această ramură; să-și desăvârșească permanent cunoștințele, deprinderile, abilitățile și competențele în domeniul disciplinei.

Precondiții

Pentru a înțelege și însuși cursul „**Terapia integrativă a familiei**”, masteranzii trebuie să posede cunoștințe din psihologia specială, psihologia socială, pedagogie specială, educație incluzivă, cadrul legislativ național, internațional privind drepturile copilului, psihologia generală, psihologia dezvoltării, pedagogie socială, psihologia relațiilor interpersonale.

Unități de curs

Aspecte generale ale terapiei integrative a familiei. Consilierea și psihoterapia copiilor: principii și metodologie. Perspective teoretice, fundamentul istoric și idei contemporane despre terapia familiei. Procesul terapiei copilului cu dizabilități. Procesele interne ale copilului în schimbarea terapeutică. Abilități de consiliere a copilului cu dizabilități. Relația cu convingerile/credințele neadecvate și/sau distructive. Direcții terapeutice în lucrul cu familia. Activități ce facilitează schimbarea. Terapia prin joc-rolul materialelor și a activităților. Folosirea fișelor de lucru. Educarea comportamentelor de apărare. Raportarea la celălalt: atitudini, stereotipuri și prejudecăți sociale. Școala părinților. Antrenamentul abilităților sociale.

Strategii de evaluare

Evaluare curentă: evidența implicării masteranzilor în discuții, dezbateri, realizarea sarcinilor; competențe de exprimare liberă în scris (eseuri); de argumentare în dezbateri;

Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții în timpul seminarelor.

Nota finală se constituie din următoarele componente:

40% - Nota de la examenul final

40% - Nota medie de la cele două evaluări

20% - Participare la discuții în cadrul seminarelor.

Bibliografie

Obligatorie:

1. Băban, A., coord. Consiliere educațională. Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere, Editura Psinet, Cluj-Napoca, 2001
2. Cocoradă, E., coord. Consilierea în școală. O abordare psihopedagogică, Editura Psihomedica, Brașov, 2004
3. MOLDINCLUD, Consilierea familiei și a persoanelor cu dizabilități, Chișinău, 2011
4. Holdevici I. Gândirea pozitivă // Ghid practic de psihoterapie, București, 1999
5. Holdevici Irina, Elemente de psihoterapie, București, 1996
6. Șoitu L., Vrajmaș E. Consiliere familială, fișe, Institutul european, 2001

Opțională:

1. Huber Winfrid, Psihoterapiile, București, 1997
2. Mitrofan I., și Mitrofan, Elemente de psihologia cuplului, București, 1996
3. Preda, V. Profilaxia delincvenței și reintegrarea socială, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981
- 4.
5. Pânișoară, I. O. Comunicarea eficientă. Metode de interacțiune educațională, Editura Polirom, Iași, 2003

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Psihoterapia cognitiv comportamentală
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Ciobanu Adriana, dr.psih., conf.univ.
Cadre didactice implicate	-
e-mail	andrianaceban@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					contact direct	Studiu individual
F.03.A.015	5	II	III	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul *Psihoterapia cognitivă și comportamentală* face parte din seria de discipline ce au misiunea să asigure pregătirea fundamentală a specialistului în domeniul educației incluzive. Ea stă la baza formării la masteranzi a sistemului de cunoștințe, abilități și atitudini privind organizarea ședințelor psihoterapeutice, scopuri psihoterapeutice, evaluări, tehnici de relaxare, metode.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să cunoască conținutul, structura și esența psihoterapiei cognitive și comportamentale; să cunoască și să opereze cu concepțiile teoretice ale psihoterapiei cognitive și comportamentale; să ofere o explicație conceptual-metodologică a problemelor personalității, structurii psihicului, sănătății și patologiilor în psihoterapia cognitivă și comportamentală;

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să determine modul de implicare a psihoterapiei cognitive și comportamentale în activitatea de consiliere psihologică în diverse domenii; să reproducă particularitățile esențiale ale diferitor metode de consiliere psihologică și psihoterapiei în conformitate cu principiile psihoterapiei cognitive și comportamentale; să identifice conținutul specific al psihoterapiei la copiii cu tulburări de limbaj.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a gândurilor, ideilor privind principiile, și conținutul metodelor psihoterapiei cognitive și comportamentale; înțelegerea și receptarea adecvată a fenomenelor psihologice legate de afectivitate, emoții, frustrare, stres, anxietate; schimbul continuu de informații psihologice.

Finalități de studii

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: să cunoască conținutul, structura și esența psihoterapiei cognitive și comportamentale; să cunoască și să opereze cu concepțiile teoretice ale psihoterapiei cognitive și comportamentale; să ofere o explicație conceptual-metodologică a problemelor personalității, structurii psihicului, sănătății și patologiilor în psihoterapia cognitivă și comportamentală;

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: să utilizeze cunoștințele asimilate, deprinderile și abilitățile formate în evaluarea și consilierea terapia psihopedagică a copilului cu tulburări de limbaj; să determine modul de implicare a psihoterapiei cognitive și comportamentale în activitatea de consiliere psihologică în diverse domenii; să reproducă particularitățile esențiale ale diferitor metode de consiliere psihologică și psihoterapiei în conformitate cu principiile psihoterapiei cognitive și comportamentale; să identifice conținutul specific al psihoterapiei la copiii cu tulburări de limbaj.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a gândurilor, ideilor privind principiile, și conținutul metodelor psihoterapiei cognitive și comportamentale; înțelegerea și receptarea adecvată a fenomenelor psihologice legate de afectivitate, emoții, frustrare, stres, anxietate; schimbul continuu de informații psihologice.

Raționalizare și decizii: să identifice și să opereze corect cu conceptul de consiliere psihologică, psihoterapie, afectivitate, frustrare, stres; să formuleze competent judecăți de ordin psihologic; să construiască exact raționamente; să enunțe adecvat decizii;

Dezvoltarea profesională continuă: îmbogățirea continuă a bagajului de cunoștințe privind psihoterapia cognitivă și comportamentală; elaborarea strategiilor de (auto) dezvoltare și optimizare a metodelor de psihoterapie cognitivă și comportamentală; formarea noilor deprinderi și abilități psihologice; desăvârșirea continuă a cunoștințelor, abilităților și

competențelor psihologice; elaborarea și promovarea propriei poziții în raport cu teoriile și practica psihoterapeutică cognitivă și comportamentală; să aprecieze valoarea teoretico-aplicativă a psihoterapiilor cognitive și comportamentale.

Precondiții

Pentru a înțelege și a însuși cursul *Psihoterapia cognitivă și comportamentală*, masteranzii trebuie să posede cunoștințe privind specificul dezvoltării proceselor cognitive, afective și volitive, a personalității și particularităților individual - tipologice, a relațiilor interpersonale ale copiilor tipici. Ei trebuie să dețină informații privind diferite tipuri de psihoterapii.

Conținutul unităților de curs

Tema 1. Probleme generale ale psihoterapiei. Definiția și aspectele psihoterapiei. Mecanismele și principiile psihoterapiei. Clasificarea tipurilor de psihoterapie.

Tema 2. Istoricul psihoterapiei cognitiv-comportamentale și rațional-emoțive în tulburările la copii. Istoricul restructurărilor cognitiv-comportamentale și rațional-emoțive la copii. Aspecte teoretice referitoare la aplicarea REBT în tulburările la copii.

Tema 3. Abordarea comportamentală în psihoterapie. Concepțiile ce stau la baza terapierilor comportamentale. Principiile și postulatele psihoterapiei comportamentale. Rolul terapeutului în cadrul terapiei comportamentale. Strategiile și tehnicile terapeutice specifice psihoterapiei comportamentale.

Tema 4. Abordarea cognitivă în psihoterapie. Psihoterapia cognitivă a lui Aaron Beck (CT) și psihoterapia rațional-emoțivă a lui A. Ellis (RET). Tehnicile terapiei cognitive. Psihoterapia cognitivă a nevrozelor.

Tema 5. Colaborarea cu părinții și profesorii copiilor cu tulburări de limbaj prin psihoterapia cognitiv-comportamentală. Considerații terapeutice fundamentale: relația și aspecte ale relației, disputarea, evaluarea, aspecte ale dezvoltării programului.

Strategii de evaluare

Evaluarea curentă:

Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții în timpul seminarelor. Portofoliu. (60% din nota finală).

Evaluarea finală de examen:

Evaluarea finală se realizează sub formă de test și constă în prezentarea unui răspuns complet care să conțină viziunea de ansamblu a obiectului studiat. Portofoliul. (40% din nota finală).

Bibliografie

Obligatorie:

1. Ellis, A., Michael, E. Bernard, *Terapia rațional emoțională și comportamentală în tulburările copilului și adolescentului. Teorie, practică și cercetare.* Cluj-Napoca: RTS, 2007.
2. Enăchescu, C. *Tratat de psihanaliză și psihoterapie.* Iași: Polirom, 2003.
3. David, Daniel *Tratat de psihoterapii cognitive și comportamentale.* Ediția a III, Iași Polirom, 2017.
4. Holdevici, I., Neacșu, V. *Sisteme de psihoterapie și consiliere psihologică.* București, 2008.
5. Уолен, С., ДиГусепп, Р., Уэслер, Р. *Рационально-эмотивная психотерапия: когнитивно-бихевиоральный подход.* Пер. с англ. Общ. ред. — М.: Институт Гуманитарных Знаний, 1997. — 257 с.

Opțională:

1. Calancea, A. *Training-ul de dezvoltare a competențelor afective. Ghid pentru formarea practică în consilierea psihologică.* Chișinău: Tipografia Centală, 2012.
2. Ellis, A. *Rational-emotive couple therapy.* — New York, 1990.
3. Александров, А. А. *Современная психотерапия: курс лекций.* СПб: Питер, 1997.
4. *Психотерапевтическая энциклопедия.* / Под ред. Б. Д. Карвасарского. СПб: Питер, 2005.
5. Walen, S. R., DiGiuseppe, R., & Wessler, R. L. *A practitioner's guide to rational-emotive therapy.* New York: Oxford University Press, 1980.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Cadre didactice de sprijin în educația incluzivă
Facultatea / Catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Aurelia Racu, dr. hab., prof. univ.
Cadre didactice implicate	Aurelia Racu, dr. hab., prof. univ.; Stempovscaia Elena, dr., lector univ.
E-mail	racuaurelia13@gmail.com

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
S.03.A.016	5	II	III	150	35	115

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Cursul „Cadre didactice itinerante / de sprijin în educația integrată”, are un caracter teoretico-practic, urmărind conștientizarea de către masteranzi a importanței cadrului didactic de sprijin / itinerant în sprijinul copilului cu CES \ procesul de educație și instruire, rolul lui în echipa multidisciplinară și la elaborarea planului individualizat personalizat, sa programului educațional individualizat. Masteranzii vor forma competențele profesionale, forme de lucru cu cadre didactice cu familia.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: masteranzii trebuie să opereze cu terminologia din domeniu; să prezinte punctele de vedere care anticipează cristalizarea principiilor educației incluzive; să elaboreze planul individualizat personalizat argumentat prin rezultatele evaluării copilului;

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării:

să folosească metodele și tehnicile de lucru cu copil, cadrele didactice cu familia.

Raționalizare și decizii:

să opereze corect cu noțiunile disciplinei; să explice specificul evaluării copilului cu CES; să construiască raționamentele respective; să exprime adecvat deciziile corespunzătoare.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii:

să formuleze corect gândurile, ideile cu referință la forme de sprijin a copilului cu CES; să transmită exact informații! privind principii de elaborarea planului individualizat; să recepționeze adecvat mesajele, schimbul de informații în ceea ce privește susținerea copilului cu CES în procesul instructiv - educativ.

Dezvoltarea profesională continuă:

să posede noi deprinderi și abilități în acest domeniu; să dispună de noi competențe în această ramură;
să desăvârșească permanent cunoștințele, deprinderile, abilitățile și competențele în domeniul disciplinei.

Finalități de studii

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: cunoașterea, înțelegerea și identificarea esenței personalității cadrului didactic itinerant, definirea și identificarea conceptului de sprijin a copilului cu CES în instruire, descrierea specificului sprijinului individualizat pentru copiii CES.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării: utilizarea metodelor și tehnicilor de lucru cu copilul cu CES, cadrele didactice cu familia, să elaboreze planul individualizat personalizat argumentat prin rezultatele evaluării copilului. Raționalizare și decizii: să opereze corect cu noțiunile disciplinei; să explice specificul evaluării copilului cu CES; să construiască exact raționamentele respective; să exprime adecvat deciziile corespunzătoare.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a ideilor cu referință la forme de sprijin a copilului cu CES; să transmită exact informațiile privind principii de elaborarea planului individualizat; recepționarea adecvată la mesajele, schimbul de informații în ceea ce privește susținerea copilului cu CES în procesul instructiv - educativ.

Dezvoltarea profesională continuă: perfecționarea continuă a cunoștințelor în domeniul disciplinei; să posede noi deprinderi și abilități în acest domeniu; să dispună de noi competențe în această ramură; să-și desăvârșească permanent cunoștințele, deprinderile, abilitățile și competențele în domeniul disciplinei.

Precondiții
Masteranzii trebuie să posede cunoștințe din psihologia specială, psihologia socială, pedagogie specială, educați incluzive, cadrul legislativ național, internațional privind drepturile copilului, psihologia generală, psihologia dezvoltării pedagogie socială, psihologia relațiilor interpersonale.
Unități de curs
Tema 1. Cadre didactice itinerante și/sau de sprijin - abordare generală. Scopul și obiectivele activității cadrului didactic de sprijin. Tema 2. Instituirea postului de cadru didactic de sprijin. Cadrul legislativ național și internațional în EI. Competențele cadrului didactic itinerant. Tema 3. Atribuțiile și responsabilitățile cadrului didactic de sprijin privind abilitarea elevilor/copiilor; (colaborarea cu cadrele didactice școlare; promovarea educației incluzive). Fișa postului a CDS din instituțiile de învățământ general. Tema 4. Dificultățile elevilor cu cerințe educaționale speciale în cadrul școlii. Metode de organizare a procesului de învățare pentru copiii cu cerințe educaționale speciale din școlile incluzive. Tema 5. Servicii de sprijin la elevii cu deficiențe auditive. Tema 6. Servicii adiționale pentru elevii cu deficiențe de vedere. Tema 7. Sprijin și resurse pentru familiile care au în componență copii cu dizabilități. Tema 8. Planificarea activităților de asistență educațională organizate de CDS. Tema 9. Asistarea copilului cu CES la lecții (<i>analiza Planului educațional individualizat, precizarea competențelor copilului la materia de studiu; cooperarea cu cadrul didactic la clasă; identificarea tehnologiilor de lucru la clasă; elaborarea planului de asistare; pregătirea/elaborarea/adaptarea materialelor de învățare, pentru lucrul cu copilul; asistarea propriu-zisă; identificarea necesităților de suport educațional post-asistență la lecție; realizarea activităților pentru consolidarea competențelor achiziționate</i>). Tema 10. Servicii prestate de CDS copilului cu CES în afara lecțiilor (<i>asistență educațională (individuală și/sau în grup; activități cu elemente de terapii ocupaționale (ludo-, ergo-, art-terapii etc.); activități de socializare, dezvoltarea deprinderilor de autoadministrare</i>). Tema 11. Metode și tehnici de realizare a integrării și incluziunii. Tema 12. Planul Educațional Individual (PEI). Tema 13. Tipuri de Curriculum și elevii cu CES în școlile obișnuite.
Metode și tehnici de predare și învățare
Strategiile de predare se concentrează pe prelegere clasică și conversație, combinate cu alte strategii interactive. Relația dintre cursuri și seminarii este complementară. La seminarii se analizează și se dezbate o serie de aspecte practice (proiecte individuale, studii de caz) bazate pe informația teoretică prezentată și experiența profesională a masteranzilor.
Strategii de evaluare
<i>Evaluare curentă:</i> evidența implicării masteranzilor în discuții, dezbateri, realizarea sarcinilor; competențe de exprimare liberă în scris (eseuri); de argumentare în dezbateri; Evaluarea se bazează pe rezultatele a două lucrări de evaluare curentă, sub formă de test, participarea la discuții și timpul seminarelor. Nota finală se constituie din următoarele componente: 40% - Nota de la examenul final 40% - Nota medie de la cele două evaluări
Resurse bibliografice
1. Mușu I., Ghid de predare învățare pentru copiii cu cerințe educative speciale, Ed. MarLink, București, 2000. 2. Racu A., <i>Istoria psihopedagogiei speciale. Manual-crestomație. Ediția a II-a, revăzută și completată.</i> Chișinău, Ed. Pontos, 2003, 454 p. 3. Racu A., <i>История становления и развития системы специального образования в Республике Молдова.</i> Chișinău, Ed. Pontos, 2005, 184 p. 4. Racu A., <i>Dezvoltarea învățământului special în Republica Moldova: istorie și perspective.</i> Referat științific al tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publice. AȘM II, Chișinău 2006, 58 p. 5. Racu A., Popovici D.V., Crețu V., Danii A. <i>Intervenția recuperativ-terapeutică pentru copiii cu dizabilități multiple.</i> Ediția a II-a, Chișinău, Ed. Ruxanda, 2009, 232 p.

6. Racu A., Popovici D.V., Danii A.. *Educația incluzivă*. Ghid pentru cadrele didactice și manageriale. Î.S., F.E.-P „Tipografia Centrală”, 2010, 152 p.
  7. Racu A., Verza F.E., Racu S.. *Pedagogia Specială*. Î.S., F.E.-P „Tipografia Centrală”, Chișinău 2012, 316 p.
  8. Racu A., Danii A., Tintiuc T., *Parteneriate pentru dezvoltarea educației incluzive*, Institutul de Formare Continuă, Chișinău, 2012, p. 208.
  9. Racu A., Racu S., *Dicționar enciclopedic de psihopedagogie specială*, Chișinău.: Tipografia. „Centrală”, 2013, 312 p.
  10. Racu A., Popovici D.V., Danii A., Racu S., *Psihopedagogia Integrării*, Ed. Tipografia Centrală”, Chișinău, 2014.
  11. Racu A., (editor, coord. științific). *Accesibilitatea tinerilor cu dizabilități în universități (orientări teoretice și practice)*, Chișinău, Ed. Pontos, 2017, 180 p.
  12. Racu A. (editor, coord. științific). *Schimbarea începe de la noi*, Chișinău, Ed. Pontos, 2018, 104 p.
  13. Racu A. *Strategii tradiționale și moderne în psihopedagogia școlii incluzive*. Ch.: Tipografia Centrală, 2016. 272 p.
  14. Racu A. și colab. *Incluziunea educațională și socială a tinerilor cu dizabilități în învățământul superior*. Ch.: Editura PONTOS, 2016. 172 p.
  15. Racu A., ș.a. *Ghid teoretico-practic pentru asistența socială multifuncțională comunitară*. Ed., coord. șt. A. RACU. Chișinău: Pontos, (Tipogr. „Print-Caro”). 2018, 432 p.
  16. Racu A., ș. a. *Schimbarea începe de la noi: Lucrare metodico-practică*. Coord. șt. A. Racu. Chișinău: Pontos, 2018 (Tipogr. „Print-Caro”). 104 p.
  17. Racu A., Popovici D. Vl., ș.a. *Incluziunea socială în mediul academic: provocări, oportunități, soluții contemporane: Suport didactic*. Chișinău: S.n. (Tipogr. Pontos), 2019. 202 p.
  18. Racu A. (coord.) *Parteneriate în educația incluzivă a tinerilor cu dizabilități în instituțiile universitare*. Tipografia Print-Caro 128 p. 2019.
  19. Velișco N., (coord.) *Educație incluzivă*. Unitate de curs., Chișinău, Tipogr. „Bons Offices”, 2017, 308 p.
- ***
1. Convenția cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, ONU, 13 decembrie 2006.
  2. Programul de dezvoltare a Educației incluzive în Republica Moldova (2011-2020), Hotărârea Guvernului nr. 523, 11 iulie 2011.
  3. Legea privind Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități, nr. 60 din 30 martie 2012.
  4. Codul Educației al Republicii Moldova (2014).
  5. Strategia Educația 2020.
  6. Regulament privind activitatea cadrului didactic de sprijin din instituțiile de învățământ general. DGECTS – 2018.

Denumirea programului de studii	Educația integrată și terapia persoanelor cu CES
Ciclul	II
Denumirea cursului	Practica psihopedagogică
Facultatea/catedra responsabilă de curs	Facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială, Catedra de Psihopedagogie Specială
Titular de curs	Racu A., dr.hab.prof.univ.
Cadre didactice implicate	Ciobanu A., dr.conf.univ.
e-mail	racuarelia13@gmail.com , andrianaceban@mail.ru

Codul cursului	Număr de credite ECTS	Anul	Semestrul	Total ore	Total ore	
					Contact direct	Studiu individual
	10	II	III	300		300

Descriere succintă a integrării cursului în programul de studii

Practica psihopedagogică de masterat a devenit o formă de generalizare a tuturor cunoștințelor și capacităților, masteranzilor, care le-au acumulat în procesul studierii disciplinelor pe parcursul anilor I-II. Practica psihopedagogică constituie o parte componentă a procesului educațional care asigură corelația dintre pregătirea teoretică și activitatea practică a viitorilor psihopedagogi. Stagiul de practică psihopedagogică reflectă prin structură și conținut misiunea catedrei Psihopedagogie Specială de formare a competențelor absolvenților, viitorilor psihopedagogi. Viitorii psihopedagogi trebuie să-și dezvolte nu doar cunoștințe, ci și aptitudini și valori pentru realizarea unor intervenții profesionale în soluționarea sau ameliorarea problemelor educaționale a copiilor cu CES. Scopul practicii psihopedagogice la ciclul II, masterat, specialitatea Educația integrată și terapia persoanelor cu CES, este consolidarea cunoștințelor însușite de masteranzi privind evaluarea copilului cu CES, care este un prim pas în alegerea unei strategii corecte de intervenție psihopedagogică și formarea abilităților de alegere a celor mai potrivite metode reieșind din tipul, necesitățile și prioritățile copilului cu CES.

Competențe dezvoltate în cadrul cursului

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: masteranzii vor achiziționa competențe de:

- Spriginirea procesului de reformă în vederea integrării educaționale și sociale a persoanelor cu dizabilități conform cu Programul de Dezvoltare a Educației incluzive în Republica Moldova (2011-2020) și Codului Educației (2014); Asigurarea egalității șanselor în domeniul educației între elevii cu dizabilități și cei din învățământul de masă;
- Individualizarea mai pronunțată a procesului de intervenție educațional-terapeutică destinat recuperării elevilor cu Cerințe Educaționale Speciale (CES);
- Promovarea unor cercetări și studii de caz inovative care să se constituie în modele de bune practici în domeniul educației incluzive(EI);
- Consolidarea unor competențe deja formate, necesare abordării multilaterale a copiilor cu CES, în scopul integrării lor optime în familie, școală, comunitate;
- Argumentarea și fundamentarea unor cercetări în psihopedagogia specială, având în finalitate normalizarea, integrarea, incluziunea persoanelor cu dizabilități.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării:

- Redefinirea practicii pedagogice din domeniul învățământului special și integrat prin prisma unei viziuni interdisciplinare orientată spre realități și cercetări contemporane privind incluziunea școlară;
- Asigurarea bibliografică a cercetării prin consultarea celor mai relevante surse și autori din diverse spații geografice, privind realitățile și cercetările contemporane în domeniul educației incluzive.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii:

- Să evalueze eficiența programelor propuse și implementate în școala specială și incluzivă;
- Să valorifice rezultatele cercetărilor proprii și ale altor specialiști în scopul creării unui climat psihoeducațional adecvat;
- Să participe în programe de cercetare, ca membru sau în calitate de coordonator/inițiator al acestora;

Dezvoltarea profesională continuă:

- Să promoveze servicii de asistență psihopedagogică furnizate prin intermediul școlilor speciale și incluzive și a altor structuri organizatorice;
- Să susțină politici educaționale de promovare a învățământului incluziv la nivelul instituțiilor și a factorilor de decizie

locale și naționale.

Finalități de studii

Dezvoltarea cunoștințelor și înțelegerii: evaluarea eficienței programelor propuse și implementate în școala specială și incluzivă;

Valorificarea rezultatelor cercetărilor proprii și ale altor specialiști în scopul creării unui climat psihoeducațional adecvat; participarea în programe de cercetare, ca membru sau în calitate de coordonator/inițiator al acestora cunoașterea, înțelegerea și identificarea particularităților de dezvoltare a copilului, descrierea specificului sprijinului individualizat pentru copiii CES.

Aplicarea cunoștințelor și a conștientizării:

Promovarea serviciilor de asistență psihopedagogică furnizate prin intermediul școlilor speciale și incluzive și a altor structuri organizatorice.

Raționalizare și decizii:

Susținerea politicilor educaționale de promovare a învățământului incluziv la nivelul instituțiilor și a factorilor de decizie locale și naționale. Să opereze corect cu noțiunile disciplinei; să explice specificul strategiilor de suport pentru asistența copiilor cu CES în dependență de dizabilitatea copiilor.

Comunicarea cunoștințelor și a înțelegerii: formularea corectă a ideilor cu referință la forme de sprijin a copilului cu CES; să transmită informațiile privind avantajele centrării pe elev în intervențiile de diferențiere pentru elevii cu CES.

Dezvoltarea profesională continuă: perfecționarea continuă a cunoștințelor în domeniul disciplinei; să posede noi deprinderi și abilități în acest domeniu; să dispună de noi competențe în această ramură; să-și desăvârșească permanent cunoștințele, deprinderile, abilitățile și competențele în domeniul disciplinei.

Precondiții

Masteran practicanți trebuie să posede cunoștințe din psihologia specială, psihologia socială, pedagogie specială, educație incluzivă, cadrul legislativ național, internațional privind drepturile copilului, psihologia generală, psihologia dezvoltării, pedagogie socială, psihologia relațiilor interpersonale.

Unități de curs

Proiectarea unui plan calendaristic de realizare a practicii psihopedagogice. Metodistul de la catedra de specialitate, mentorul din unitatea de bază stabilește, de comun acord cu masterandul, elaborează un program de activitate care vizează etapele de practicii, realizarea scopului, obiectivelor practicii și prezentarea în final a unui portofoliu cu următoarele materiale:

Agenda și planul individual al activității Masterandului pentru perioada practicii: psihopedagogia specială (5 săptămâni) cu descrierea procesului de evaluare, realizare, monitorizare, revizuire / actualizare a planului educațional individualizat (PEI);

- *Metodologia de proiectare* a activității de formare – evaluare a competențelor școlare.
- *Proiecte didactice ale lecțiilor predate* (2-3 proiecte desfășurate și notate de profesorul clasei respective), (2-3 activități cu evidențierea modelelor/metodelor pedagogice extradidactice), (2-3 planuri educaționale individualizate (PEI).

• *Descrierea bunelor practici în educația incluzivă:*

- Modalități de adaptare curriculumului școlar;
- Metodologia de proiectare a activității de formare-evaluare a competențelor școlare;
- Metode, tehnici, instrumente de evaluare a competențelor școlare;
- Elaborarea și realizarea Planului Educațional Individualizat (PEI) cu evidențierea – modelelor / metodelor pedagogice (3 ex. PEI);

– Modele de intervenție: analiza sarcinilor; învățarea eficientă; lucru în grup; metode pedagogice particulare: metode multe-senzoriale; îmbunătățirea vocabularului receptiv și expresiv; sistematizarea vocabularului, metode pentru dezvoltarea limbajului; metode generale;

lecturi dirijate; metoda pentru a citi, scrie și învăța bine;

– Metode pentru dezvoltarea vocabularului; vocabularul oral, schematizarea, tabelele; ortografia vizuală (metode de dezvoltare a vocabularului; elaborarea unei bănci de cuvinte; depistarea cuvintelor dificile; lectura variată, exerciții de fonetică; inversiuni;

- Raport privind practica psihopedagogică.

Strategii de evaluare

Nota finală la examenul de practică se constituie din următoarele componente:

40% - Nota mentorului din unitatea-bază

60% - Nota metodistului de la catedra de specialitate

Bibliografie

Obligatorie:

1. Regulamentul-cadru privind stagiile de practică în învățământul superior (Ordinul Ministerului Educației Republicii Moldova nr. 203 din 19.03.2014).
2. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică (ciclu I – studii superioare de licență; ciclu II – studii superioare de master) UPS „Ion Creangă”.
3. Ghid de practică. Specializarea: Educația integrată și terapia persoanelor cu CES. Chișinău, 2016.
4. Codul Educației al R. Moldova (2014).
5. Programul de Dezvoltare a Educației incluzive în Republica Moldova (2011- 2020).
6. Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (semnată de Parlamentul R.Moldova la 09.VII 2010).